

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 37 Volume: 8 Issue: 37

Nisan 2015 April 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÜSLÛP VE ÜSLÛPBİLİM ÜZERİNE-3: ÜSLÛP VE ÜSLÛPBİLİM TEORİLERİ ON STYLE AND STYLISTICS-3: THEORIES OF STYLE AND STYLISTICS

Adem ÇALIŞKAN*

Öz

Bu makalede, hem Batı edebiyatları hem de Doğu edebiyatlarında başlangıçta *retorik* ve *belâğat* olarak bilinen, daha sonra *üslûp* ve *üslûpbilim* olarak kabul edilen sahada İngiliz, Çek, Arap, İran ve Türk edebiyatlarında ileri sürülen teoriler ele alınmaktadır. Yöntem açısından belâğatten üslûba geçişe paralel olarak, belâğat teorisinden üslûp ve/veya üslûpbilim teorilerine geçişi birlikte düşünmek gerekir. Bu durum ise belâğat teorisi ve/veya teorileri ile üslûp ve/veya üslûpbilim teorilerinin birbirini tamamlayan unsurlar olarak düşünülmesini ve ele alınmasını gerektirir.

Batı edebiyatlarında hem belâğat teorisinin hem de üslûp ve üslûpbilim teorilerinin teşekkül ettiği, terminolojilerinin oluştuğu, uygulamalarının yapıldığı ve teorik meselelerini ele alan çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Doğu edebiyatları içinde İslâm edebiyatı kapsamında Fars ve Türk edebiyatlarını da etkileyen klasik Arap belâğatının bir üslûp teorisi olduğu anlaşılmıştır.

Modern zamanlarda ise Arap ve Fars edebiyatlarında Batı tesiriyle üslûp ve üslûpbilim çalışmalarının yapılmasına ve önemli eserlerin dünya literatürüne kazandırılmasına rağmen, Türk edebiyatında, modern anlamda akademik çevrelerdeki olumlu kıpırdanışlar olsa da, edebiyat teorisinde olduğu gibi, henüz bir üslûp ve üslûpbilim teorisinin dünya literatürüne girmediği dikkati çekmektedir.

Anahtar Kelimeler:Edebiyat, Üslûp, Üslûpbilim, Teori, Belâğat.

Abstract

In this article, formerly the theories put forward in English, Czech, Arabic and Turkish literatures in the field known as *rhetoric* and *balaga* (eloquence) but later accepted as *style* and *stylistics* in both Western literatures and Eastern literatures have been dealt with. It needs to thinking with the transition from the theory of balaga to the theories of style and/or stylistics as paralel to transition from balaga to style from methodology. In this case, it requires to be thought and be dwelt with as elements that completed the each others of the the theory and/or theories of balaga and the theory and/or theories of style and stylistics.

It has been seen that the theory of balaga and theory and style and stylistics is formed, their terminologies are made, their applications is practiced, and their studies is dwelt is written. It has been understod that the classical Arabic balaga has a theory of style which also effected the Persian and Turkish literatures, in the comprehension of the Islamic literature of Eastern literature.

In modern times it is taken attention that although the studies on style and stylistics with the Western influence is made, and the important works is gained into the world literature, though it has a positive stirrings in academic circles in the modern meaning in the Turkish literature, it has attracted attention that a theory of style and stylistics hasn't entered into the world literature as in literary theory as yet.

Keywords: Literature, Style, Stylistics, Theory, Rhetoric.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca birçok savaşlar ve felaketler yaşanmış olsa da, yeryüzünde yaşayan toplumların ve milletlerin oluşturmuş oldukları kültürün bir ögesi olarak sanat, dil ve edebiyat faaliyetlerinin sürekli bir gelişim içinde olduğu görülür. İnsanlar arasında en gelişmiş bir anlaşma aracı olan dil ve buna dayalı olarak gelişen edebiyat bütün dünya milletlerinde üzerinde önemle durulan bir konudur.

Yaşamış oldukları birçok olumsuzluklara rağmen, yeryüzündeki bütün dil ve edebiyatların ait oldukları milletlerin tarihsel gelişim çizgilerine paralel bir gelişme çizgisi gösterdiği iddia edilebilir.

* Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

Bu makale serisinin birincisinde dile getirildiği gibi, “Yeryüzünde yaşamaya başladığı andan itibaren konuşan ve ilerleyen süreçte bunları yazıya geçiren insanoğlu, konuşmasını ve yazmasını giderek mükemmel bir hale getirerek kullandığı dile özel şekiller kazandırmıştır. Bizce başlangıcı kestirilemeyen bir zamandan beri devam eden bu sürecin Batı dünyasında *retorik*, doğu dünyasında *belâğat* ile asır başına kadar geldiği, kısa süre filoloji olarak devam edip ardından üslûp ve/veya *üslûpbilim* adlı bir disiplinin ortaya çıktığı bir gerçektir.”¹

Üslûp ve/veya üslûpbilimin başlangıçtan ortaya çıktığı yirminci yüzyıla ve oradan günümüze kadar olan tarihî gelişimini, bu bağlamda kaleme alınan ikinci makalemizde ortaya koymuş ve ilgili sahaya önemli katkılar yaptığımızı belirtmiştik².

Bu makalemiz de ise, dünya edebiyatlarının tamamında değilse bile bazılarında üslûp ve üslûpbilim sahasında ileri sürülen teoriler müstakil olarak ele alınacaktır. Kuşkusuz üslûp ve üslûpbilim teorileri dahil, bir sonraki makalemizin konusunu oluşturacak olan yapılan sınıflandırma çabalarını bütüncül bir yaklaşımla bilmenin ve bunun bilgisi ile donanmış olmanın hem bir edebiyat araştırmacısı hem de yüksek lisans veya doktora eğitimi alan öğrenciler için son derece önemli olduğuna dikkatler çekilecektir...

Yukarıda değinildiği ve aşağıda daha geniş biçimde dile getirileceği gibi, üslûp ve üslûpbilim, dünya edebiyatlarında retorik veya belâğat olarak kabul edildiği devirler de dahil, özellikle yirminci yüzyıl boyunca pek çok dilbilim dahi ve edebiyat teorisi ile ilişkili çeşitli yaklaşımlar ve teorik disiplinler halinde gelişmiştir.

Dilbilim teorileri ile edebiyat ve edebiyatbilim teorileri içinde ve/veya yanında bir de dünyada konuşulan ve yazılan çeşitli dillerde ‘üslûp teorisi’ ve ‘üslûpbilim teorisi’nden, bir başka ifade ile ‘üslûp ve üslûpbilim teorileri’nden söz edilmeye başlanmıştır.

Bu yeni teori ve/veya teoriler, hem dilbilim hem de edebiyatbilim sahası teorilerinden ayrı düşünülmemektedir. Söz veya yazılı metin dille meydana getirildiğinden dilin şahsî kullanımı olan üslûbu dilden ve dili de dil felsefesi ve dil teorilerinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Meydana getirilen sözlü eserler ve yazılı edebî eserler, hatta görsel ve sanal edebî eserler ... vb., dili hem araç olarak ve hem de özel olarak kullandıklarından bundan ayrı düşünülemezler...

O halde, bir milletin belâğat teorisi, dil ve/veya dilbilim teorisi ile edebiyat teorisine sahip olmasının veya olmamasının değerlendirilmesi önemli bir meseledir. Dünya milletleri medeniyet ve kültürel açıdan farklı oldukları gibi sahip oldukları dil ve edebiyat açısından da farklılıklara sahiptirler. Herbirinin konuştuğu ve yazdığı dil ve bununla oluşturduğu edebiyatların gelişim tarihleri de farklıdır. Ancak tarihsel süreç içerisinde, bu farklı medeniyet ve kültürlere mensup milletlerin dilleri ve edebiyatları şu veya bu şekilde çeşitli oranlarda birbirlerinden etkilenmiştir...

Kuşkusuz bir milletin belâğat teorisi, dil ve edebiyat teorisine sahip olması, başka dil ve edebiyatlar arenasında kendisine ve ait olduğu millete önemli bir kredi kazandırır. Batı dünyası, farklı ülkelerden oluşan fakat ortak dil ailesine bağlı olan, görünüşte farklı olsa da özde ortak bir dil felsefesi ve edebiyata sahip olduklarından gerek retorik ve gerekse üslûp ve üslûpbilim sahasında önemli mesafeler kaydetmiştir. Dünya edebiyatlarını etkileme gücüne sahip bilim dallarına paralel üslûp ve üslûpbilim teorileri ileri sürmüşlerdir.

Doğu dünyası da kendi anlam dünyasında daha çok ‘belâğat’ adı verilen bir sahada yirminci asra kadar bugün adına üslûp ve üslûpbilim dediğimiz sahanın meselelerini ele almaya çalışmış, yakın bir geçmişte Batı’nın bu konudaki gelişmelerinin tesirine maruz kalmıştır...

Günümüzde, teoriden daha ziyade uygulamaya önem verilse de, eskilerin tabiri ile ‘usûlsüz vusûl olmaz’ deyişine paralel olarak akademik anlamda teori olmadan uygulama da olmaz. Edebiyat teorileri üzerine söylediklerimizi, dil ve dilbilim teorileri ile üslûp ve üslûpbilim teorileri için de söyleyebiliriz. Dünya ile kıyaslandığında, arada büyük bir makas ayrımı görülmektedir.

Dil ve dilbilim teorileri ile edebiyat teorileri alanında bize özgü henüz bir teoriden ve dünya literatüründe iz bırakan bir eserden söz edilemeyeceği gibi üslûp ve üslûpbilim teorisi çalışmasından da söz

*Yrd.Doç.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, Samsun . E-posta: adem.caliskan@omu.edu.tr .

¹Adem Çalışkan (2014). “Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-1: İlk Belirlemeler / On Style and Stylistics-1: Preliminary Orientations”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume: 7, Issue: 34, 15 October, ss. 29-30.

²Adem Çalışkan (2015). “Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-2: Üslûp ve Üslûpbilimin Tarihçesi / On Style and Stylistics-2: The Short History of Style and Stylistics”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume: 8, Issue: 36, February, pp.27-80.

etmek güçtür. Ancak bu alanların her birine güçlü kaynaklık teşkil edecek malzeme bağlamında son derece gittikçe artan bir materyal ve kaynak bolluğu dikkati çekmektedir.

Tanzimat sonrası Batı tesiriyle daha güçlü bir biçimde dillendirilen üslûp ve üslûpbilim çalışmalarına paralel teorik zemini yoklayan çalışmalar, İslâm edebiyatının bir ürünü olan ve asırlarca işlenip oturmuş yapısı ve terminolojisi ile birlikte belâğat sahasındaki çalışmalar karşısında çok cılız durmakta, fakat önemli ilerlemeler kaydetmektedir. Hem Doğulu hem de Batılı akademisyenler tarafından hakkında doktora tezleri yapılan ve pek çok kitap kaleme alınan, İslâm edebiyatı içinde ayrı bir bilim dalı olan, Fars ve Türk edebiyatlarını ortak paylaşılan din ve bu dinin ikliminde gelişen ortak medeniyet ve kültürden dolayı çok derinden etkileyen Arap belâğatının bir üslûp teorisi olduğu dile getirilmiştir... Buradan hareketle, bu bağlamda her ne eleştiri ileri sürülürse sürülsün, Doğu dünyasında klasik anlamda sözü edilen belâğatın bir üslûp teorisi olarak modern zamanların üslûp teorisinden çok önceleri ortaya çıkmış ve uygulaması yapılmış bir üslûp teorisi olduğunu savunmak mümkündür...

Şimdi, Batı üslûp ve/veya üslûpbilim teorilerinden *İngiliz üslûp ve üslûpbilim teorisi* ile *Çek üslûp ve üslûpbilim teorisine*; Doğu üslûp ve/veya üslûpbilim teorilerinden ise *Arap üslûp ve üslûpbilim teorisi* ve *İran üslûp ve üslûpbilim teorisi* ile *Türk üslûp ve üslûpbilim teorisine* daha yakından bakalım.

ÜSLÛP VE ÜSLÛPBİLİM TEORİLERİ

Üslûp ve/veya üslûpbilim, dünya edebiyatında belâğat çerçevesi içinde kabul edildiği başlangıç devirlerinden ortaya çıktığı yirminci yüzyıla kadar ve özellikle yirminci yüzyıl boyunca pek çok dilbilim dalı ve edebiyat teorisi ile ilişkili çeşitli yaklaşımlar ve teorik disiplinler halinde gelişmiştir.

Dünya edebiyatında çeşitli dillerde *üslûp teorisi ve/veya teorileri* (theory³ and/or theories of style;⁴ stiltheorie⁵ und/oder theorien⁶) ya da *üslûpbilim teorisi ve/veya teorileri* (en-nazariyyetü'l-üslûbiyye⁷, theory⁸and/or theories of stylistics⁹; stilistiktheorie und/oder theorien) veyahut da *biçem kuramı ve/veya kuramları* ile *biçembilim kuramı ve/veya kuramları* kavram ve terimleri vardır.

“Genel olarak ifade etmek gerekirse, üslûp teorisi üç yönü kapsar: (1)Dil değişimi, üslûp özellikleri, üslûp çözümlemesi, sapma, önem/belirginlik, önceleme, monizm, dualizm, çoğulculuk vs. gibi temel terminoloji ve kavramları, (2)Söylem ve tür çözümlemesini, (3)Teorik tarzın kayıtlarını ve yapısını çözümlemesini.”¹⁰

³Örnek olarak bu konuda bkz. Seymour Chatman (1966). “On the Theory of Literary Style” (Edebî Üslûp Teorisi Üzerine), *Linguistics*, Nu. 27, pp. 12-25; Nils Erik Enkvist (1973). *Stilforskning och Stilteori* [Üslûp Araştırması ve Üslûp Teorisi], Lund: Gleerup Bokförlag, 211 p.; Werner Abraham and Kurt Braummüller (1973). “Towards a Theory of Style and Metaphor” (Bir Üslûp ve Metafor Teorisine Doğru), *Poetics*, Vol. ?, No. 7, pp. 103-148; M. Gregory (1974). “A Theory of Style Simplified” (Basitleştirilmiş Üslûp Teorisi), *Language and Style*, Vol. 4, No. 2, pp. 108-118; Eugene Kintgen (1977). “Reader Response and Stylistics” (Okur Tepkisi ve Üslûpbilim), *Style*, Vol. II, No. I, Winter, pp. 1-18; Richard de Rochemont (1985). *Theory of Stylistic Rules* [Üslûpbilim Kuralları Teorisi], Outstanding Dissertations in Linguistics Series, Dissertations-G, 1st edit., New York: Garland Press, 109 p.; Casper Tybjerg (1997). *Stilteori: En Tekstsamling* [Üslûp Teorisi: Metin Koleksiyonu], København: København Universitet, 102 s.; Mario Aquilina (2014). “1.Traditional Theories of Style” (1.Geleneksel Üslûp Teorileri), *The Event of Style in Literature* [Edebiyatta Üslûp Olayı], New York: Palgrave Macmillan, pp. 8-53.

⁴ Örnek olarak bu konuda bkz. Cecile Wilcox (1911). *Theories of Style* [Üslûp Teorileri], Eugene: University of Oregon, 36 p.; Lane Cooper (1907 ve 1912). *Theories of Style* [Üslûp Teorileri], New York: Macmillan Campnay; Donald Andrew Russell (1981). “Theories of Style” (Üslûp Teorileri), *Criticism in Antiquity* [Eski Yunan’da Eleştiri], Berkeley and Los Angeles: University of California Press, pp. 129-147; Ivan Callus, James Corby and Gloria Lauri-Lucente (eds.) (2013). *Style in Theory: Between Literature and Philosophy* [Teoride Üslûp: Edebiyat ve Felsefe Arasında], New York: Bloomsbury, 288 p.

⁵ Örnek olarak bu konuda bkz. Ulla Fix (Hrsg.) (1990). *Beiträge zur Stiltheorie* [Üslûp Teorisine Katkılar], Leipzig: Verlag.

⁶ Örnek olarak bu konuda bkz. Bernhard Sowinski (1991). *Stilistik: Stiltheorien und Stilanalysen* [Üslûpbilim: Üslûp Teorileri ve Üslûp Çözümlemeleri], Stuttgart – Weimar: J.B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung, 247 s.

⁷ Örnek olarak bu konuda bkz. Hâlid Mahmûd Cemâ’a (2003). *Nahve Nazariyyetin Üslûbiyyetin ve Lisâniyyetin* [Bir Üslûp ve Dil Teorisine Doğru], Dimaşk: Dâru’l-Fikr.

⁸Örnek olarak bu konuda bkz. Yoshifumi Saito (1997). “Chapter 2: Theory of Stylistics” (İkinci Bölüm: Üslûpbilim Teorileri), *Style and Creativity: Towards a Theory of Creative Stylistics* [Üslûp ve Yaratıcılık: Bir Yaratıcı Üslûpbilim Teorisine Doğru], Nottingham: The University of Nottingham University, Unpublished Ph.D Thesis, pp. 57-100.

⁹Bkz. Richard de Rochemont (1985). *Theory of Stylistic Rules* [Üslûpbilim Kuralları Teorisi], Outstanding Dissertations in Linguistics Series, Dissertations-G, 1st edit., New York: Garland Press, 109 p.

⁹Örnek olarak bu konuda bkz. Julie Ann Carson (1972). *The Linguist and Literature: A Critical Examination of Contemporary Theories of Stylistics in America* [Dilbilimci ve Edebiyat: Amerika’daki Çağdaş Üslûpbilim Teorilerinin Eleştirel İncelenmesi], Ph.D. Dissertation, Indiana: Indiana University, 233 p.

¹⁰ Wu Xiaoqian, *On Fu Weici’s Style of Translation from the Perspective of Literary Stylistics: A Case Study of The Moon and Sixpence* [Edebî Üslûpbilim Bakış Açısından Fu Weici’nin Çeviri Üslûbu Üzerine: The Moon and Sixpence Üzerine Bir Durum İncelemesi], Beijing, China: Beihaung University, School of Foreign Languages, A Dissertation Submitted for the Degree of Master, ?, p. 7.

Herhangi bir üslûp teorisi, zorunlu biçimde bir yandan bir dil teorisini ima eder, diğer yandan, "... teorik olarak ulaşılabilen ve az çok eşdeğer dilbilimsel yapılar arasında bir konuşmacı / yazar tarafından yapılan seçimler için bizzat görev yapar."¹¹

Tarihsel gelişimi içinde çeşitli üslûp ve/veya üslûpbilimsel yaklaşımlar ve teoriler var olmuştur. Bu sebeple, üslûp ve/veya üslûpbilime her zaman dilbilim ve edebiyat eleştirilerinin temel etkileri nedeniyle ortaya çıkan bu çeşitli yaklaşımlar¹² ve teoriler açısından bakılmıştır.

Üslûp ve/veya üslûpbilimin başlangıçtan ortaya çıktığı yirminci yüzyıla ve oradan günümüze kadar olan tarihî gelişimi yanında ileri sürülen üslûp ve/veya üslûpbilim teorileri ve bu bağlamda yapılan çalışmaları bütüncül bir yaklaşımla bilmek ve bunun bilgisi ile donanmış olmak, sadece öğrencilerini genel anlamda edebiyatı sevmeye ve bu alanda çalışmaya sevk edip güdüleyecek Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri veya akademisyenleri için değil aynı zamanda lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerindeki lisansüstü eğitim alan öğrenciler, hatta edebiyatsever, edebiyat araştırmacıları için de son derece önemlidir. Çünkü üslûp ve/veya üslûpbilim teorileri konusunda "böyle bir bilgi bir eseri daha yakından incelememize, metnin organizasyonunda kullanılan kelime ve cümle örneklerinin, çeşitli metaforik ve sembolik tarzların kullanımının önemini anlamamıza yardım eder. Bir metnin daha iyi ve daha derin anlaşılması, çağdaş üslûpbilim teorisi (veya teorileri)nin ve eleştirinin etkileşimli bir yaklaşımı sayesinde sağlanabilir."¹³

Kültürümüzün dokusu içinde çok önemli bir yeri olan İslam tasavvufunda 'usûl olmadan vüsûl olmaz' denilir. Her bir sahanın teorik temelleri bilinmeksizin o alanın ilmini edinebilmek kolay değildir. Benzeri durum *üslûp teorileri* veya *üslûpbilim teorileri*, bir başka ifade ile *biçem kuramı* ve/veya *biçembilim kuramları* için de geçerlidir.

Yöntem açısından belâğatten üslûba geçişe paralel olarak, belâğat teorisinden¹⁴ üslûp ve/veya üslûpbilim teorilerine geçişi birlikte düşünmek gerekir. Bu durum ise belâğat teorisi ve/veya teorileri ile üslûp ve/veya üslûpbilim teorilerini birbirini tamamlayan unsurlar olarak düşünmeyi ve ele almayı gerektirir.

Bizde ise bu üslûpbilim teorisi ve/veya teorilerinden ilgili eserlerin ya çeviri ya da orijinalinden istifade ile haberdar olunabilmektedir¹⁵. Burada benzeri bir yönetime baş vurularak bu konuya açıklık kazandırılacaktır.

Gerçekten, yukarıda da ifade edildiği gibi, "Bir metnin daha iyi ve daha derin anlaşılması, çağdaş üslûp teorisi (veya teorileri) ve eleştirinin etkileşimli bir yaklaşımı sayesinde yapılabilir."¹⁶ Bundan dolayı, *Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri*'ni Batı ve Doğu kıstasına göre sınıflandırıp ele almak mümkündür.

1-Batı Edebiyatında Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri

Batı dünyasında tarihi milattan önceki yıllara uzanan *retorik* çalışmaları, asırlarca kullanımda kaldıktan sonra ondokuzuncu yüzyılda evrilip dönüşerek yerini üslûp ve/veya üslûp bilim denilen yeni bir alana bırakır.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında doğan Biçimcilik'ten önce "Batıda edebî eseri üslûp bakımından inceleyen bir (b)ilim dalı, stilistik (üslûpbilim) teşekkül" etmiş, daha sonra ortaya çıkan Biçimciler ve Yapısalcılar "stilistiğe yeni bir şekil verdikleri gibi, edebî eserlerin muhtevası ile ilgili yapı unsurlarını da inceleyerek yeni bir tematik vücuda getirmiş"lerdir¹⁷.

¹¹ Julia Penelope Stanley (1978). "Target Structure and Rule Conspiracies: Syntactic Exploitation" (Hedef Yapı ve Kural Komplolar: Sözdizimsel Sömürü), *ERIC*, May, p. 32.

¹²Bkz. Norman F. Blake (1988). "Reflections on Some Approaches to Style and Stylistics" (Üslûp ve Üslûpbilime Bazı Yaklaşımlar Üzerine Düşünceler), *Revista Alicantina de Estudios Ingleses*, No. 1, November, pp. 7-18.

¹³Nozar Niazi – Rama Gautam (2010). *How To Study Literature: Stylistic And Pragmatic Approaches* [Edebiyat Nasıl İncelenmeli: Üslûpbilimsel ve Edimbilimsel Yaklaşımlar], New Delhi: Raj Press, pp. 15-16.

¹⁴Bkz. Frank J. D'Angelo (1975). *A Conceptual Theory of Rhetoric* [Kavramsal Belâğat Teorisi], Cambridge: Winthrop Publishers, 183 s.

¹⁵ Böyle bir çalışma için bkz. Zeki Karakaya (1996). "Üslûp ve Üslûpbilim Kuramları", *Akademik Açı*, S. 2, Samsun, ss. 117-133.

¹⁶ Nozar Niazi – Rama Gautam (2010). *How To Study Literature: Stylistic And Pragmatic Approaches* [Edebiyat Nasıl İncelenmeli: Üslûpbilimsel ve Edimbilimsel Yaklaşımlar], p. 186.

¹⁷ Mehmet Kaplan (1987). *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, 1.bs., İstanbul: Dergah Yayınları, C. 2, s. 292. Bu paragrafta turnak işareti içindeki kısımlar Mehmet Kaplan'ındır, parantez içi kısımlar tarafımızca eklenmiştir...

Daha önce dile getirildiği gibi, disiplinlerarası ilişkilerin bir sonucu olarak 1950 ile 1980 yılları arasındaki zaman diliminde gerek yapısalcı ve gerekse dönüşümlü dilbilgisi...vb. akımlardan etkilenen üslûpbilim, akademik çevrelerde ilgi odağı haline gelmesi sonucu bir akademik disiplin olarak kabul edilmiştir¹⁸.

Bu nedenle, üslûpbilim yirminci asırda kavram olarak akademik alana girmiş, ardından bilim olarak kabul edilmiş, süreç içinde altdalları oluşmuş, bu bağlamda önemli teoriler ileri sürülmüş ve konuyu irdeleyen önemli çalışmalar yapılmıştır. İleri sürülen ve dillendirilen bu teorileri 'üslûp teorileri' ve 'üslûpbilim teorileri' şeklinde iki kategoriye ayırmak da mümkündür.

a-Üslûp Teorisi veya Teorileri

Üslûp teorisi alanını doğrudan kendisine konu edinen iki üslûpbilimciden biri 'Üslûp Teorileri' adlı eseriyle Cecile Wilcox¹⁹, diğeri yine 'Üslûp Teorileri' adlı çalışması ile Lane Cooper'dir²⁰. Günümüzde Cooper'in eserine internet üzerinden ulaşılabilir ve incelenebilmektedir.

1950 ve 1960'lı yıllardan sonra bu, giderek önemsenen bir mesele haline aldığından konu üzerine kitaplar yanında makaleler de kaleme alınmaya başlamıştır. Bu konuda, James S. Ackerman'ın 'Üslûp Teorisi'²¹ adlı makalesini hemen hatırlamak mümkündür.

Üslûp teorileri üslûbun incelenmesinde birer yöntem olarak işlev görürler. Bu nedenle ileri sürülen üslûp teorilerinden söz edildiği gibi bir üslûp teorisi oluşturma meselesinden söz edilirken onda uyulması gerekli ölçütlerine de değinilmiştir. Bu konuda Edward P. J. Corbett şöyle der:

"Eğer sınıf için üslûp çalışmasını onaracak yeni bir üslûp teorisini formüle edeceksek, aşağıdaki ölçütlerle karşılaşmak zorunda olacağız: (1)Yeni bir üslûp teorisi geniş işleyebilir bir üslûp tanımını teklif etmelidir. (2)Yeni bir üslûp teorisi dilin mahiyeti konusunda sesi ve felsefî / epistemolojik varsayımları kuşatmalıdır..."²²

Bu durum, her seviyeden okura mevcut belirli üslûp teorilerini izlemek kadar, yeni bir üslûp teorisi formüle etmenin mümkün olduğunu düşündürür...

b-Üslûpbilim Teorisi veya Teorileri

Üslûpbilimin bir bilim olarak kabul edildiği 1950-1980 yılları arasındaki dönem içerisinde metin merkezli edebiyat teorilerinin etkisiyle yapısalcı üslûpbilim ve biçimci üslûp bilim ...vb etkili olmuş, bazı çalışmaların konusunu oluşturmuş²³, 80'li yıllarda ilgi azalarak yorum konuları üzerinde durulmuş, ardından okurmerkezli edebiyat teorileri bağlamında söylemin öncelendiği ve yapısalcı üslûpbilimin objektif yaklaşımına karşı çıkan söylem üslûpbilimin etkin olduğu bir sürece girilmiştir. Bu nedenle de 'söylem üslûpbilim teorisi' adlı teori ileri sürülerek bu konuda çalışmalar kaleme alınmıştır. Ronald A. Carter, bu konuda dilimize 'Bir Söylem Üslûpbilimi Teorisine Doğru'²⁴ diye tercüme edilebilecek bir doktora tezi hazırlamıştır.

Dünya edebiyatında ülke adlarına nispetle daha yakın zaman diliminde kaleme alınmış üslûpbilim teorisi alanında kitaplara ve tez çalışmalarına rastlanmaktadır. Bu konuda J. Říhová²⁵, Bernhard Sowinski²⁶ve Neil O'Sullivan²⁷ ile Gábor Tolcsvai Nagy'nin²⁸ eserlerini örnek vermek mümkündür.

¹⁸Bkz. R. A. Carter & P. Simpson (eds.) (1989). *Language, Discourse and Literature. An Introductory Reader in Discourse Stylistics*[Dil, Söylem ve Edebiyat. Söylem Üslûpbiliminde Okur Tanıtımı], London: Unwin Hyman, pp. 17-18.

¹⁹Bkz. Cecile Wilcox (1911). *Theories of Style* [Üslûp Teorileri], Eugene: University of Oregon Press, 36 p.

²⁰Bkz. L. Cooper (1912). *Theories of Style* [Üslûp Teorileri], New York: Macmillan, New York.

²¹Bkz. James S. Ackerman (1962). "A Theory of Style" (Üslûp Teorisi), *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, Vol. 20, No. 3, pp. 227-237.

²² Edward P. J. Corbett (1987). "Approaches to the Study of Style" (Üslûp İncelemesine Yaklaşımlar), *TeachingComposition: Twelve Bibliographical Essays* [Ed. Gary Tate], Fort Worth: Texas Christian University Press, p. 122.

²³Bkz. Chatman Seymour (1966). "On The Theory of Literary Style" (Edebî Üslûp Teorisi Üzerine), *Linguistics*, Vol. 4, Issue: 27, pp. 12-25; Julie Ann Carson (1972). *The Linguist and Literature: A Critical Examination of Contemporary Theories of Stylistics in America* [Dilbilimci ve Edebiyat: Amerika'daki Çağdaş Üslûpbilim Teorilerinin Eleştirel İncelemesi], Unpublished Ph.D. Dissertation, Indiana: Indiana University, 233 p.; Michael Shaun Rochemont (1978). *A Theory of Stylistic Rules in English* [İngilizcede Üslûp Kuralları Teorisi], reprint., Graduate Linguistic Student Association, Department of Linguistics, Boston: University of Massachusetts, 113 p.; Richard de Rochemont (1985). *Theory of Stylistic Rules* [Üslûpbilim Kuralları Teorisi], Outstanding Dissertations in Linguistics Series, Dissertations-G, 1st edit., New York: Garland Press, 109 p.

²⁴Bkz. Ronald A. Carter (1979). *Towards a Discourse Theory of Stylistics* [Bir Söylem Üslûpbilimi Teorisine Doğru], Ph.D. Thesis, Birmingham: University of Birmingham.

²⁵Bkz. J. Říhová (1977). *Teorie Stylistiky* [Üslûpbilim Teorisi], Ostrava: Pedagogická Fakulta.

²⁶Bkz. Bernhard Sowinski (1991). *Stilistik: Stiltheorien und Stilanalyse* [Üslûpbilim: Üslûp Teorisi ve Üslûp Çözümlemesi], Stuttgart – Weimar: J. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung, 247 s.

²⁷ Neil O'sullivan (1992). *Alcidamas, Aristophanes and the Beginnings of Greek Stylistic Theory*[Alcidamas, Aristophanes ve Yunan Üslûpbilim Teorisinin Başlangıçları], Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 167 p.

Dünya edebiyatlarındaki üslûp ve/veya üslûpbilim teorisi konusunda kaleme alınan eserler ve uygulama çalışmalarına bir bakıldığında, “çeşitli metinlerin üslûp, yapı ve işlevlerini, ayrıca farklı türlere uygulanan normları inceleyen *teorik üslûpbilim* ve yazılı metinlerin, özellikle gayri edebî türlere ait metinlerin normlarını öğretmenin bir temeli olarak teorik araştırmaların sonuçlarını kullanan *pratik üslûpbilim*”²⁹ şeklinde iki temel kategoriye ayrıldığını söylemek gerekir.

Dünya edebiyatını oluşturan her millete özgü dil ve edebiyatların üslûp ve üslûpbilim teorilerini incelemek, daha geniş çalışmaların konusu olabilebilecek bir meseledir. Ancak bu dünya dil ve edebiyatları içinde İngiliz üslûp teorisi ve Çek üslûp teorisi Michal Křístek tarafından 1999’da (İngilizce) hazırlanan ve 2012’de kitap olarak basılan bir yüksek lisans çalışmasında geniş bir biçimde incelenmiştir. Lakin bu çalışma alanında tek çalışma değildir, bundan evvel de karşılaştırmalı üslûp çalışmaları yapılmıştır³⁰.

*c-İngiliz Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri:*³¹

Üslûp ve/veya üslûpbilim disiplinine İngiliz teorik yaklaşımı, İngilizcenin dünya çapında bir dil olmasından dolayı öteki dünya dilleri ve edebiyatlarına nazaran daha farklıdır. Bilindiği gibi, yaklaşık olarak ana dili olarak 337 milyon, ikinci dil olarak 235 milyon insan tarafından konuşulan İngilizce, dünya çapında bir dildir³². Bu nedenle, İngiliz dili ve edebiyatı sadece anavatanında değil diğer dünya edebiyatları üzerinde de etkin bir edebiyattır. Diğer alanlardaki güçler yanında ABD’nin de dilinin İngilizce olması, bu dil gücüne ilave güç katmaktadır.

Dünya edebiyatının önde gelen edebiyatlarından biri olarak İngiliz dili ve edebiyatında edebiyat teorisi alanlarında olduğu gibi üslûp ve/veya üslûpbilim teorileri üzerine kaleme alınmış çalışmalar görülmektedir. Ancak üslûp ve/veya üslûpbilime dair pek çok eser içinden en önemli teorik yaklaşımları içeren eserlerin dikkatli bir biçimde seçilmesi de gereklidir. “Dilbilim ansiklopedileri ve sözlüklerinde İngiliz üslûp teorileri sınıflandırılmıştır. Onların dayanmış olduğu sınıflandırmalar ve ölçütler son derece önemlidir...”

D. Crystal ve D. Davy tarafından kaleme alınan *İngiliz Üslûbunu Araştırma* (Investigating English Style, 1969)³³ adlı eser, hem edebî hem de gayri edebî metinlerin üslûpbilimsel çözümlemesinin bir metodolojisini kurmaya çalışan bir monografidir. Vurgu, özellikle farklı tip gayri edebî metinler üzerindedir. Üslûp üzerine ilk İngilizce eserlerle bu yönden karşılaştırıldığında, bu monografiye öncü bir eser denilebilir. Bu nedenle daha detaylı ele alınacaktır.

Yazarlar, tutarlı bir üslûpbilimsel teorik görüşü ile metinlerin/sözcelerin çözümlemelerine yönelik metodolojik yaklaşımlarını tanıtmaya uğraşırlar. Onlar, ilk İngiliz eserlerinde sadece marjinal olarak incelendiklerinden, ilk olarak gayri edebî metinlere odaklanırlar. Amaçları, dil kullanıcılarına, özellikle öğrenciler ve dilbilimcilere herhangi bir metni üslûpbilimsel bir bakış açısından çözümlemek için bir çıkış yolu sağlamaktır...Üslûp çözümlemesinin özü, özel metnin dilbilimsel özelliklerini sözde *duruma bağlı zorlukların boyutları* ile, örneğin, farklı anlatım araçlarının kullanımını kısıtlayan sınırlandırmalarla eşleştirmeye dayanır. Herhangi bir metnin herhangi bir düzeyinde bulunan herhangi bir özellik, bir veya daha fazla duruma bağlı zorluk boyutuna ait olabilir.

Bu eserde duruma bağlı sekiz temel zorluk boyutu ayırılmıştır: 1)Konuşmacıların / yazarların *bireyselliği*; bu boyut, onların sözcelerinde bilinçsiz biçimde idyolektlerinin bir parçası olarak ortaya çıkan yukarıdaki bütün özellikleri kapsar; 2)Özel metinde kullanılan *diyalekt*, yahut, daha genel bir biçimde dil farkı/farklılıkları; 3)*Zaman* – bu boyut, hem metin oluşturduğu zaman hem de yazarın yaşamı evresi ile ilişkilidir; 4)*Söylem tipi* (sözlü – yazılı, diyalojik – monolojik); 5)*Alan* (özel anlatım araçlarının kullandığı meslekî veya profesyonel etkinlik alanı (yasal, gazeteciliğe ait, dinî vb.); 6)İletişim eylemindeki katılımcıların *sosyal statüsü*, (nezaket, saygı vb. ile ilgili resmîlik / gayri resmîlik derecesi ile bağlantılı) karşılıklı hiyerarşik

²⁸ Gábor Tolcsvai Nagy (2005). *A Cognitive Theory of Style* [Bilişsel Üslûp Teorisi], New York: Peter Lang, 162 p.

²⁹ Michal Křístek (1999). *Czech and British 20th Century Theories of Style* [Çekçe ve İngilizce 20.Yüzyıl Üslûp Teorileri], A Manuscript of an M.Phil. Dissertation, Glasgow: University of Glasgow; A.mlf. (2012). *A Comparison of 20th Century Theories of Style (In the Context of Czech and British Scholarly Discourses)*[(Çek ve İngiliz Bilimsel Söylemleri Bağlamında) 20.Yüzyıl Üslûp Teorilerinin Bir Karşılaştırması], Spisy Masarykovy Univerzity v Brně, Filozofická Fakulta = Opera Universitatis Masarykianae Brunensis, Facultas Philosophica, Masarykova Univerzita, Brno: Muni Press, p. 45, ayrıca bkz. *Ibid*, p. 78.

³⁰Bkz. D. Knittlová (1990). *Funkční Styly v Angličtině a Čestině* [İngilizce ve Çekçe’nin İşlevsel Üslûpları], Olomouc: Univerzita Palackeho.

³¹ Geniş bilgi için bkz.Michal Křístek (2012). “British Theories of Style” (İngiliz Üslûp Teorileri), *A Comparison of 20th Century Theories of Style (In the Context of Czech and British Scholarly Discourses)*[(Çek ve İngiliz Bilimsel Söylemleri Bağlamında) 20.Yüzyıl Üslûp Teorilerinin Bir Karşılaştırması], pp. 46-65.

³² D. Crystal (1997). *The Cambridge Encyclopedia of the English Language* [Cambridge İngiliz Dili Ansiklopedisi], Cambridge: Cambridge University Press, pp. 106-108.

³³ D. Crystal and D. Davy (1969). *Investigating English Style* [İngiliz Üslûbunu Araştırma], London: Longmans.

ilişkileri; 7) *Kiplik* – konu maddesine yönelik tutumlarını örnek sunmak için anlatım araçlarının özel bir tipini seçecek kullanıcıların kararı; 8) *Özellik* (singularity) – özel metnin tek karakterini oluşturan ve yazarların kasten kullandıkları özellikler. Özel anlatım araçlarının kasten kullanımı, özel dönem süresince dil konumundan, özel metin tipleriyle ilgili dil normlarından kaynaklanan kullanımdan farklıdır. İlk boyutuna göre tanımlandığı gibi, yazarların *bireyselliğini* ifade eden özelliklerin kullanımından da farklıdır...

Cyristal ve Davy tarafından çözümlenen temel alanlar, sohbet, yazılmamış yorum, din, gazete röportajı ve hukuk belgeleridir...

Gördüğümüz gibi Crystal ve Davy'nin yaklaşımı, yapısalcı teorilere, özellikle günümüz Çek üslûpbiliminin dayandırıldığı Prague Okulu tarafından 1930'larda geliştirilen işlevsel kavramına daha yakındır...

D.C. Freeman'ın editörü olduğu *Dilbilim ve Edebî Üslûp* (Linguistics and Literary Style, 1970)³⁴ adlı tebliğler külliyatı, üslûp çözümlemesine dilbilimsel yaklaşımların önemini vurgulayan diğer eserdir. Öncelikle lisans ve lisansüstü edebiyat öğrencileri amaçlayan bu kitap, üslûp araştırmalarının metodolojileri ve bu ilkelerin nesir ve şiir çözümlemesine uygulaması ile birlikte genel teorik sorunları ele alan katkıları kapsar.

Yaklaşık olarak 1930'lardan 1960'lara kadar onların geliştirdikleri teorilerden geniş bir dizisi, bu külliyatta sunulmuştur. Bu külliyat içindeki makaleler arasında, örneğin Leo Spitzer'in 1948'de yazdığı *Dilbilim ve Edebiyat Tarihi* (Linguistics and Literary History) adlı denemesi vardır. Bu denemede Spitzer, 'filolojik çevre' adlı teorisini ileri sürer. Bu bir metnin temel üslûp çözümleme tekniği, çözümlenen edebî eserin belli bir yüzeysel ayrıntısının gözlemlenmesi ile başlar, sonra, onun tam karakterizasyonu ile devam eder ve neticede bir bütün olarak edebî eseri ele alan özel ayrıntının ortak paydasını bulmaya uğraşır (Freeman 1970: 32)³⁵. Buraya dahil edilen diğer önemli teorik yaklaşım, Mukařovský (1932)'nin³⁶ sunduğu gibi önceleme adlı teoridir.

Bu külliyat, 1950'ler ve 1960'lar boyunca ortaya çıkan kavramları da ele alır. Richard Ohmann'ın ilk kez 1964'te basılan *Üretimsel Dilbilgisi ve Edebî Üslûp Kavramı* (Generative Grammars and the Concept of Literary Style)³⁷ adlı makalesi, üslûp ile dönüşümcü dilbilgisi arasındaki ilişkiyi araştırır. (...) *Edebiyat Araştırmalarında Betimleyici Dilbilim* (Descriptive Linguistics in Literary Studies) adlı makalesinde M. Halliday, özel metnin kaynaşması üzerine diğer şeyler arasında onun üslûbunu çözümlemek için birkaç önemli özellikten biri olarak odaklanır...

Dilbilim ve Edebî Üslûp (Linguistics and Literary Style) külliyatında sunulan kavramlar, örneğin, Chaucer, Swift, Hemingway, Dylan Thomas vb. tarafından yazılmış çeşitli metinlerin çözümlenmesi ile örneklenip açıklanmıştır...

G. W. Turner'ın *Üslûpbilim* (Stylistics) adlı monografisinde, bu disiplinin üç temel önerisi, dildeki farklılıkları inceleyerek, onları bağlamları ile ilişkilendirerek ve bu farklılıkların araya girmesinden ortaya çıkan örnekleri gözlemleyerek tanımlanmıştır...

G.N. Leech ve M. H. Short tarafından kaleme alınan *Kurmacada Üslûp* (Style in Fiction, 1981)³⁸, İngiliz kurmaca nesrine bir giriş olarak betimlenmiştir. Buna rağmen, bu monografinin ele aldığı sorun alanları, fonoloji, morfoloji, sentaks ve vokabüler düzeylerinde meydana gelen üslûpbilimsel olarak anlatımın işaret edilen araçları ile sınırlandırılmamıştır. Bu kitabın temel amacı, üslûp, edebî eserlerdeki yukarıdaki bütün üslûbun incelenmesi ile ilişkili olan disiplinlerde İngiliz dili öğrencilerine geniş teorik arkaplan sağlamaktır...

Kurmacada Üslûp monografinde sunulan teoriler, ayrıntılı metin çözümlenmeleriyle örneklendirilip açıklanmıştır...

1980'ler ve 1990'ın başı boyunca, *pedagojik üslûpbilim* adlı alanla ilgili olan üç önemli eser ortaya çıktı. Bunlar, E.C. Traugott ve M. L. Pratt'ın *Edebiyat Öğrencileri İçin Dilbilim* (Linguistics for Students of Literature, 1980)³⁹, M. Cummings ve R. Simmons'ın *Edebiyat Dili* (The Language of Literature, 1983)⁴⁰ ve A. Durant ve

³⁴ D.C. Freeman (ed.) (1970). *Linguistics and Literary Style* [Dilbilim ve Edebî Üslûp], New York: Holt Rinehart and Winston, Inc.

³⁵ D.C. Freeman (ed.) (1970). *Linguistics and Literary Style* [Dilbilim ve Edebî Üslûp], p. 32.

³⁶ J. Mukařovský (1932). "Jazyk spisovný a Jazyk básnický" (Standart Dil ve Poetik Dil), *Spisovná Čeština a Jazyková Kultura* [Standart Çek Dili ve Kültürü], Praha: Melantrich, pp. 123-244.

³⁷ Richard Ohmann (1964). "Generative Grammars and the Concept of Literary Style" (Üretimsel Dilbilgisi ve Edebî Üslûp Kavramı), *Word*, No. 20, pp.423-439; A.mlf. (1970). "Generative Grammars and the Concept of Literary Style" (Üretimsel Dilbilgisi ve Edebî Üslûp Kavramı), *Linguistics and Literary Style* [Dilbilim ve Edebî Üslûp], ed. Denold C. Freeman, pp. 258-278.

³⁸ G.N. Leech and M. H. Short (1981). *Style in Fiction* [Kurmacada Üslûp], London / New York: Longman.

³⁹ E.C. Traugott and M. L. Pratt (1980). *Linguistics for Students of Literature* [Edebiyat Öğrencileri İçin Dilbilim], New York: Harcourt Brace Jovanovich.

N. Fabb'ın *Eylem İçindeki Edebiyat Araştırmaları* (Literary Studies in Action, 1990)⁴¹ adlı eserleridir. Bu eserlerin temel amacı, İngiliz öğrencilerine üslûp araştırmaları ile ilgili kompleks bir arkaplan bilgisi ve metinlerin, özellikle edebî metinlerin betimlenmesi ve eleştirel çözümlenmesi için güvenilir bir metodoloji vermektir. Teorik arkaplan, sadece dilbilim ve edebiyat disiplinlerinden kaynaklanmaz, aynı zamanda diğer bilim sahalarından (sosyoloji, psikoloji vb.) da kaynaklanır...

Bu bölümde ele alınacak son dört eser, genelde önemli bir özelliğe sahiptir: Onlar, metinlerdeki gerçekliği sunma tarzına önem vermişlerdir...

R. Fowler'ın ilk baskısı 1986'da yapılan *Dilbilimsel Eleştiri* (Linguistic Criticism) adlı eseri, bu türün ilk monografilerinden biridir. Dilbilimsel eleştirinin temel görevi, burada, edebiyat eleştirisinin sıklıkla yaptığı gibi, sadece bu zamanda baskın değerleri yeniden üretmekten daha çok, kültür içindeki değerlerin naklinin ve dönüşümünün refleksif anlaşılması olarak tanımlanmıştır. Dilbilimsel eleştiri, metinleri zamansız sanat eserleri olarak değil, aksine özel bir yazma ve okuma döneminin ürünleri olarak inceler. Eleştiri bizzat dinamik bir olgu olarak ele alınır: "Metinlerin önemi kültürel şartların ve inançların değiştiği gibi değişir, eleştiri ise dinamik bir süreçtir."⁴² ...

D. Lee'nin *Yarışan Söylemler: Dilde Bakış Açısı ve İdeoloji* (Competing Discourses: Perspective and Ideology, 1992) adlı monografisi, iki temel konuyu inceler: Algılanan gerçekliğin sınıflandırılması ve farklı söylem tiplerinin yapısı ile ilgili süreç. O, Saussure'den günümüze kadar teorik düşüncelerin kısa bir araştırması ile başlar.

Başka şeyler arasında Lee, aynı olayların farklı gazetelerde rapor edilmiş tarzı üzerinde ideolojilerin etkisini araştırır...

P. Simpson tarafından yazılan *Dil, İdeoloji ve Bakış Açısı* (Language, Ideology and Point of View, 1993)⁴³, benzeri bir konuya adanmıştır. Başlığın gösterdiği gibi, bu kitap, özellikle bakış açısının dil tarafından sunulmuş tarzı ve onun farklı ideolojiler tarafından etkileniş alanı üzerine odaklanır. Başka bir ifade ile, bu kitap, metnin anlamını şekillendiren üslûpsal seçenekleri çözmeye uğraşır (Simpson 1993: 8)⁴⁴...

Bu bölümde ele alınan son monografi S. Mills'in *Feminist Üslûpbilim* (Feminist Stylistics, 1995)⁴⁵'i⁴⁵, metinlerde sunulan ideolojinin özel bir tipini – cinsiyetin farklı söylem tiplerinde sunulmuş tarzını ayrıntılı inceler. Başlangıçta yazar, metinlere feminist bakış açısından bir yaklaşım tarzı sağlar.

Bu model, esasen özel bir eserin bağlamını oluşturan öğeleri ele alır. Bağlam, iki temel kısma ayrılır: *Ürününün bağlamı* ve *alınılmanın bağlamı*...

İngiliz üslûp teorileri çok yakın bir biçimde diğer teorik disiplinlerdeki gelişmelerle bağlantılıdır. Üslûba disiplinlerarası yaklaşım (...), incelenen eserlerin, özellikle en yeni olan eserlerin çoğunun genel paydası olarak ele alınabilir; bu hem teorik hem de pratik eserlere uygulanır. Elbette, disiplinlerde üslûpbilimsel araştırmalar için kullanılan metodolojide dikkate değer farklılıklar vardır. Crystal Davy (1969) için, bütün genel dilbilim; Turner (1973) için, sosyodilbilimsel bakış açısı; Fowler (1986, 1996), Simpson (1993) ve Mills (1995) için üslûpbilimsel araştırmalarda başvurulan bilişsel dilbilim, psikodilbilim, cinsiyet araştırmaları vs. metodudur.

Teorik dikkat gayri edebî metinlere de yavaş yavaş genişlemektedir, üslûp araştırmaları için kullanılan disiplinler dizisinden görülebileceği gibi, bilim adamları bizzat metinlere değil, aynı zamanda metinlerin kökleştiği bağlama da odaklanmaya başladılar...⁴⁶

20. yüzyıl İngiliz üslûp teorileri bütünüyle farklı şartlar altında gelişmiştir. Farklı bilginler tarafından farklı amaçlar için, dolayısıyla 20. yüzyıl İngiliz üslûp teorilerinin niteliği olan teorik ve metodolojik çoğulluk için farklı ülkelere taşınmıştır...⁴⁷

*d-Çek Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri:*⁴⁸

⁴⁰ Michael Cummings and Robert Simmons (1983). *The Language of Literature: A Stylistic Introduction to the Study of Literature* [Edebiyat Dili: Edebiyat İncelemesine Üslûpbilimsel Bir Yaklaşım], Oxford: Pergamon Press, XXIV+235 p.

⁴¹ A Durant and N. Fabb (1990). *Literary Studies in Action* [Eylem İçindeki Edebiyat Araştırmaları], London / New York: Routledge.

⁴² F. Fowler (1996). *Linguistic Criticism* [Dilbilimsel Eleştiri], 2nd, revised edition, Oxford/New York: Oxford University Press, p. 251.

⁴³ P. Simpson (1993). *Language, Ideology and Point of View* [Dil, İdeoloji ve Bakış Açısı], London / New York: Routledge.

⁴⁴ P. Simpson (1993). *Language, Ideology and Point of View* [Dil, İdeoloji ve Bakış Açısı], p. 8.

⁴⁵ S. Mills (1995). *Feminist Stylistics* [Feminist Üslûpbilim], London / New York: Routledge.

⁴⁶ Michal Krístek (2012). *A Comparison of 20th Century Theories of Style (In the Context of Czech and British Scholarly Discourses)* [(Çek ve İngiliz Bilimsel Söylemleri Bağlamında) 20. Yüzyıl Üslûp Teorilerinin Bir Karşılaştırması], pp. 46-49, 50, 52, 55-56, 57, 59, 60-61.

⁴⁷ Michal Krístek (2012). *A Comparison of 20th Century Theories of Style (In the Context of Czech and British Scholarly Discourses)* [(Çek ve İngiliz Bilimsel Söylemleri Bağlamında) 20. Yüzyıl Üslûp Teorilerinin Bir Karşılaştırması], p. 98.

Dünya edebiyatı içerisinde Çek dili ve edebiyatında üslup ve/veya üslup bilim teorileri üzerine kaleme alınmış çalışmalar görülmektedir⁴⁹. Bilindiği gibi, Çekçe, Çek Cumhuriyeti Bölgesi ile sınırlı ve orada yaşayan 10 milyon insan (ayrıca, ABD, Ukrayna, Romanya vb.'de yaşayan Çek azınlıkları) tarafından konuşulan bir dildir. Buna rağmen, "Burada Çek üslupbiliminin bir katkısını, yani üslupbilimin sınıflandırılması sahasında bir katkısını anmak gerekir.

Prague Dilbilim Çevresi'nin temsilcilerinden biri olan Çek dilbilimci B. Havránek, *dil işlevlerinin* sınıflandırılmasına dayanan işlevsel üsluplar kavramını tanıttı. B. Havránek'e göre, dil işlevleri şunlardır: 1-İletişimci, 2-Uygulamalı iş, 3-Teorik iş, 4-Estetik işlev. İlk üç işlev, bilgilendirici, dördüncü işlev estetikdir. Bu işlevler sistemi, aşağıdaki üslupların sınıflandırılmasında yansıtılmıştır: 1-Konuşma diline özgü (geleneksel) üslup, 2-Profesyonel (olgusal) üslup, 3-Bilimsel üslup, 4-Poetik (edebî) üslup."⁵⁰ Onun bu çabaları, hem teorik hem de pratik gelecek üslupbilim eserleri için hareket noktası olmuştur. Çünkü üslup teorilerinin önemli bir genel özelliği, Havránek'in üslup tanımına dayanmış olmaları ve bu yaklaşımın da *seçici üslup teorisi* (selective theory of style) diye adlandırılmasıdır.

1960'ların sonunda, Slovak bir dilbilimci F. Miko, bütün metin tiplerine uygulanabilen dikkate değer biçimde farklı bir üslup kavramını tanıttı. Bu kavram, sözde *anlatım kategorilerine* (expressional categories) varlığına dayandırılır, bu nedenle o, *anlatımsal üslup teorisi* (expressional theory of style) diye adlandırılır. Seçici ve anlatımsal üslup teorilerinin temel tanımları Popovič'te (1983: 72-73)⁵¹ verilmiştir.

Bu teori, Miko'nun *Estetik Anlatımın Veçheleri* (Estetika Výrazu, 1969)⁵² ve *Metin ve Üslup* (Text a Štýl, 1970)⁵³ adlı eserlerinde yavaş yavaş geliştirilmiştir. (...) Miko ayrıca karşılaştırmalı üslupbilimin genel sorunlarını da ele almıştır...

Miko'nun teorisinin en önemli noktalarını en azından özetlemek gerekirse, *üslup* burada her metnin farklılaşan yönü olarak tanımlanır. Üslubun bileşenleri, *anlatım kategorileri* diye adlandırılır; bu anlatım kategorileri farklı metinlerin üsluplarını ayıran öğelerdir. Paradigmatik düzeyde, anlatım kategorileri, bir sistemi biçimlendirir; dizimsel düzeyde, metinlerin bireysel üslupları, onların içinde oluşumlarıyla biçimlendirilir. Başka ifadeyle, üslup, bir metin içindeki anlatım kategorilerinin bir yapılandırılmasıdır. Bu yapılandırma, özel anlatım kategorilerinin ve dolayısıyla bizzat üslubun göstergesi olarak işlev gören dilbilimsel ve tematik anlatım araçları tarafından temsil edilir. Anlatım kategorileri ile göstergelerinin sistem araştırması, örneğin Miko (1973)⁵⁴ ve Miko (1978)⁵⁵'de bulunabilir...⁵⁶

1970'lerin başında, modern üslupbilime sistematik bir girişi sağlamak için (...) üniversite öğrencileri için yeni bir ders kitabı gerekliydi. A. Jedlička, V. Formánková ve M. Rejmánková tarafından yazılan bu tür bir ders kitabı, *Çek Üslupbiliminin Temelleri* (Základy České Stylistiky)⁵⁷ başlığı altında 1970'te basıldı.

Çek üslupbilim eserlerinin çoğu gibi, *Çek Üslupbiliminin Temelleri*, seçici üslup kavramına dayandırılmıştır. Kitap, metinleri sınıflandırmanın iki tarzını tanıtır. Birincisi, metinlerin üsluplarını belirleyen *nesnel üslupbilimsel faktörler* (objective stylistic factors)'e göre sınıflandırma. Nesnel üslupbilimsel

⁴⁸ Geniş bilgi için bkz. Michal Krístek (2012). "Czech Theories of Style" (Çek Üslup Teorileri), *A Comparison of 20th Century Theories of Style (In the Context of Czech and British Scholarly Discourses)*[(Çek ve İngiliz Bilimsel Söylemleri Bağlamında) 20.Yüzyıl Üslup Teorilerinin Bir Karşılaştırması], pp. 11-45.

⁴⁹Bkz. A. Jedlička, V. Formánková ve M. Rejmánková (1970). *Základy České Stylistiky* [Çek Üslupbiliminin Temelleri], Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství; J. Chloupek et al. (1991). *Stylistika Češtiny* [Çek Üslupbilimi], Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství; M. Čechová, J. Chloupek, M. Krémová, E. Minářová (2003). *Současná Česká Stylistika*[Çağdaş Çek Üslupbilimi], Praha: Institut Sociálních Vztahů; M. Čechová, M. Krémová, E. Minářová (2008). *Současná Stylistika*[Çağdaş Üslupbilim], Praha: Nakladatelství Lidové Noviny; Michal Krístek (2011). *Stylistika Češtiny: Úvodní Kurs (Základy Teorie a Praktická Cvičení)*[Çek Üslupbilimi: Giriş Dersi (Temel Teori ve Uygulama Ağıştırmaları)], České Budějovice: Nakladatelství Vlastimil Johanus.

⁵⁰Gabriela Missikova (2003). "The 20th Century: Linguistic Schools and Conceptions before Ferdinand de Saussure" (20. Yüzyıl: Ferdinand de Saussure'den Önce Dilbilim Okulları ve Kavramları), *Linguistic Stylistics*, Nitra: Univerzita Konstantina Filozofa, Filozofická Fakulta, p. 14.

⁵¹ A. Popovič et al. (1983). *Originál Preklad* [Orijinal Çeviri], Bratislava: Tatran, pp. 72-73.

⁵² F. Miko (1969). *Estetika Výrazu: Teoria Výrazu a Štýl* [Estetik Anlatım: Anlatım ve Üslup Teorisi], Bratislava: Slovenské Pedagogické Nakladatelstvo.

⁵³F. Miko (1970). *Text a Štýl*[Metin ve Üslup], Bratislava: Smena.

⁵⁴ F. Miko (1973). *Od Epiky k Lyrike* [Lirik Destandan], Bratislava: Tatran.

⁵⁵ F. Miko (1978). *Style, Literature, Communication* [Üslup, Edebiyat,İletişim], Translated by Jessy Kocmanová, Bratislava: Slovenské Pedagogické Nakladatelstvo.

⁵⁶Bkz. Michal Krístek (2012). "Czech Theories of Style" (Çek Üslup Teorileri), *A Comparison of 20th Century Theories of Style (In the Context of Czech and British Scholarly Discourses)*[(Çek ve İngiliz Bilimsel Söylemleri Bağlamında) 20.Yüzyıl Üslup Teorilerinin Bir Karşılaştırması], p. 34.

⁵⁷A. Jedlička, V. Formánková ve M. Rejmánková (1970). *Základy České Stylistiky* [Çek Üslupbiliminin Temelleri], Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství.

faktörlerin her biri, ikili bir karşıtlığı biçimlendirir –Örneğin, Özel metinler - halk metinleri, sözlü metinler – yazılı metinler, hazırlanan metinler – spontan metinler, monolog metinler – diyalog metinleri. Her metin bu karşıtların öğeleri ile betimlenebilir.

İkincisi, sözde dört temel *üslûp alanının* varlığına dayanan sınıflama. İşlevlerine göre metinler, bu alanlardan birine ait oluşlarına göre sınıflandırılır. Dört temel işlevsel üslûba karşılık gelen dört temel alan, *argo iletişim alanı* (colloquial communicative sphere), reklam metinleri de dahil *teknik alan* (technical sphere), *gazetecilik alanı* (journalistic sphere) ve *edebî alan* (literary sphere).

Bu alanların her biri içinde özel anlatım araçları grubu (*üslûpbilimsel tabaka / düzey*), vardır ve belli genel kurallar –*üslûpbilimsel normlar*-, uygulanır. Bu üslûpbilimsel normlar, *üslûp tipi* diye adlandırılır. Özel *üslûp tipine* ait metinler içinde, duyuru, tartışma, reklam vb. gibi farklı *üslûpbilimsel biçimler* vardır. Bu türlerde, farklı üslûpbilimsel işlemler uygulanır...

Çek *Üslûpbiliminin Temelleri* örneğini müteakip 1971’de, V. Stáněk, *Pratik Üslûpbilim* (Praktická Stylistika, 1994’e kadar basılmadı)⁵⁸ adlı bir eser hazırladı. Bu, ortaokul öğrencileri için bir ders kitabı olarak tasarlandı – bu nedenle, başlık biraz yanıltıcıdır, o bu çalışmada kullanılan anlamda *pratik üslûpbilim* elkitabı değildir.

Çek *Üslûpbiliminin Temelleri*, 1970’te basılan üslûpbilim ders kitaplarının ilkiydi. Bu dönem boyunca, J. Říhová tarafından Ostrava’daki Pedagoji Fakültesi öğrencileri için ders kitapları dizisi yazılmıştı. *Üslûpbilim Okuru* (Slohová Čtanka, 1982)⁵⁹, bir metnin üslûpbilimsel analizi ve çözümlenecek bir metin külliyatı için bir çözüm yolu sağlarken, *Üslûpbilim Paradigmasına Giriş* (Úvod do Stylistické Systematiky, 1972)⁶⁰ ve *Üslûpbilim Teorisi* (Teorie Stylistiky, 1977)⁶¹, teorik odaklıdır.

Říhová, eserlerinde, bazı yeni ilginç düşünceler ilave ederek çok yönlü bir üslûpbilim görüşü verir. O, *üslûpbilimsel işlemleri metinsel ve tematik düzeyler arasında bir bağlantı olarak hizmet gören çok önemli bir öge* olarak ele alır...

Üslûpbilimin bir özel yönüne odaklanan diğer teori, M. Jelínek tarafından geliştirildi ve *Dilbilgisi Sisteminin Üslûpbilimsel Yönleri* (Stylistické Aspekty Gramatického Systému, 1974)⁶² adlı monografisinde betimlendi. O, Jelínek (1955)⁶³ içinde sunulan, yirmi yıl önce 1954’teki konferansında tanıttığı yaklaşımını geliştirdi...

1985’te *Üslûpbilim* (Štylistiká)⁶⁴ adlı çok ayrıntılı bir ders kitabı basıldı. Çoğu Çek ve Slovak üslûpbilim eserleri gibi bu, yapısalcı yaklaşım üzerine kurulmuştur. Yazarı Slovak dilbilimci J. Mistrík, bu disipline teorik yaklaşımlarını sunar. Giriş kısmında, Avrupa’daki çağdaş durum dahil klasik dönemden günümüze çok ayrıntılı bir üslûpbilim tarihi vardır. Ardından, Mistrík, metnin bütün düzeylerinde anlatım araçlarının üslûpbilimsel değerlerini ele alır...

Bu ders kitabının son bölümünde, işlevsel üslûpların ve onlar içindeki mevcut temel türlerin niteliklerini ele alır. Mistrík’in sınıflandırmasında yedi temel üslûp vardır: *Teknik, Reklam, Gazeteci, Retorik, Deneme, Argo* ve *Edebî*. Mistrík’in ders kitabı, -bazılarıyla karşılaştırmalı-, pek çok yabancı eser dahil çok ayrıntılı bir Kaynakça sağlar.

1985’te basılan diğer teorik eser, *Üslûpbilim Öğretimi* (Vyučování Slohu)’dir⁶⁵. Onun yazarı M. Čechová, 18. yüzyılın sonundan günümüze kadar ilk ve ortaokullarda üslûpbilim öğretimine bir metodolojik yaklaşımlar araştırması sağladı...

1980’ler boyunca, temel amacı bütün teknik metinleri üretmek ve sınıflandırmak olan farklı branşlardan profesyoneller için üslûpbilime bir giriş sağlamak olan pek çok eser basıldı...

J. Hubáček tarafından yazılan *Üslûpbilim Ders Kitabı* (Učebnice Stylistky, 1987)⁶⁶, Pedagoji Fakültelerindeki öğrenciler, özellikle de gelecek ilkokul öğretmenleri amaçlandı. Bu nedenle açıklamalar,

⁵⁸ V. Stáněk (1994). *Praktická Stylistika* [Pratik Üslûpbilim], 2nd, revised edition, Praha: Fortuna.

⁵⁹ J. Říhová (1982). *Slohová Čtanka* [Üslûpbilim Okuru], Ostrava: Pedagogická Fakulta.

⁶⁰ J. Říhová (1972). *Úvod do Stylistické Systematiky* [Üslûpbilim Paradigmasına Giriş], Ostrava: Pedagogická Fakulta.

⁶¹ J. Říhová (1974). *Teorie Stylistiky* [Üslûpbilim Teorisi], Ostrava: Pedagogická Fakulta.

⁶² M. Jelínek (1974). *Stylistické Aspekty Gramatického Systému* [Dilbilgisi Sisteminin Üslûpbilimsel Yönleri], Praha: Ústav pro Jazyk Český ČSAV.

⁶³ M. Jelínek (1955). “Odborný Styl” (Teknik Üslûp), *Slovo a Slovesnot*, Vol. 16, pp. 25-37.

⁶⁴ J. Mistrík (1985). *Štylistiká* [Üslûpbilim], Bratislava: Slovenské Pedagogické Nakladateľstvo.

⁶⁵ M. Čechová (1985). *Vyučování Slohu: Úvod do Teorie* [Üslûpbilim Öğretimi: Teoriye Giriş], Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství.

⁶⁶ J. Hubáček (1987). *Učebnice Stylistky* [Üslûpbilim Ders Kitabı], Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství.

ilköğretim gerçekleri ile sınırlandırılmıştır. Her bölüm, Çek Üniversite ders kitaplarında yaygın uygulama olmayan çeşitli alıştırmalar içerir...

J. Chloupek ve diğ.'nın yazdıkları *Çek Dilinin Üslûpbilimi* (Štylistiká Čestiny, 1991)⁶⁷, *Üslûpbilimin Temelleri'*ne dayanan bir ders kitabıdır. İlk amacı, Çek üniversite öğrencilerine üslûpbilime teorik bir giriş vermektir...

J. V. Bečka'nın üslûp ve üslûpbilime yönelik teorik yaklaşımının eşeseri olan *Çek Üslûpbilimi* (Česká Štylistiká, 1992)⁶⁸ adlı monografisinde üslûpbilime biraz farklı bir yaklaşım sunulmuştur...

1990'ların ortalarında, üslûpbilimle ilgili üç eser daha basıldı. Z. Kožmín'nin kaleme aldığı *Yaratıcı Üslûp* (Tvořivý Sloh, 1995)⁶⁹, ortaokullarda üslûpbilimin nasıl öğretileceğine dair öneriler veren ve öğrencilerin yazma yeteneklerini geliştiren pratik bir el kitabıdır...

Ele alınacak Çek üslûpbilimi üzerine son eser, M. Čechová, J. Chloupek, M. Krémová, E. Minářová tarafından yazılan ve 1997'de basılan *Çağdaş Çek Üslûpbilimi* (Současná Česka Stylistika)'dir. 1991 baskısına göre gözden geçirilmiş ve genişletilmiştir...

Bu kısımda verilen araştırmadan görüleceği gibi, 20. yüzyıl boyunca gelişen Çek üslûp teorileri, teorik esaslarını ilgilendirdiği kadarıyla oldukça benzer türdedir. Onların hepsi, Prague yapısalcılık ve işlevselcilik okulunda kökleşmiştir. Dikkat, hem edebî hem de gayri edebî metinlere, ayrıca metinleri yaratmayı etkileyen faktörlere yöneltilmiştir...

Bu teorik benzerlikten oluşun sonuçlarından biri, günümüz Çek üslûpbiliminin *teorik üslûpbilim* ve *pratik üslûpbilim* şeklinde iki temel dalının olmasıdır.⁷⁰

Alman edebiyatında edebiyat teorileri gibi üslûp ve üslûpbilim teorileri üzerine de önemli çalışmalar vardır. Bunlara pek çok çalışma arasından Willy Sanders⁷¹, Johannes Anderegg⁷², Ulla Fix⁷³ ve Bernhard Sowinski'nin⁷⁴ çalışmaları örnek gösterilebilir... Ayrıca, sayın Gürsel Aytaç, *Genel Edebiyat Bilimi* adlı eserinin Almanca eserlerden hareketle oluşturduğu 'Üslûp Bilgisi (Stilistik)' adlı bölümünde önemli bilgiler vermektedir.

*Yine Rus edebiyatında üslûp ve üslûp teorileri üzerine ciddi çalışmalar var. Örneğin A.N. Sokolov'un '*Üslûp Teorisi*' (Teorija stilja)⁷⁵ adlı çalışması bunlara örnek olarak gösterilebilir. Rusçayı bilenlerin bu çalışmalardan çeviriler yaparak edebiyat çevrelerini haberdar etmesi önemli bir hizmet olur.

Kuşkusuz Batı dünyasında ve diğer dünya edebiyatlarında üslûp ve/veya üslûp teorileri yukarıda sözü edilenlerden ibaret değildir⁷⁶. Bu konunun çalışmanın hacmi dikkate alındığında geliştirilmeye muhtaç olduğunu belirtmek gerekir. ..

Özetle ifade etmek gerekirse, benzeri şekilde ilerleyen zaman içinde üslûp ve/veya üslûpbilimin bazı alt dallarına ilişkin üslûp ve/veya üslûp teorilerinin çalışmalara konu olmayı sürdürdüğü görülmektedir. Örneğin, Willie van Peer'in '*Önceleme Üslûpbilim Teorisi: Teorik ve Deneyisel Bir Araştırma*'⁷⁷ adlı basılmamış doktora tezi ile Monika Doherty'nin '*Karşılaştırmalı Üslûpbilim Teorisine Doğru*'⁷⁸ adlı makalesi burada hatırlanabilir.

⁶⁷ J. Chloupek et al. (1991). *Stilistika Čestiny* [Çek Üslûpbilimi], Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství.

⁶⁸ J. V. Bečka (1992). *Česká Štylistiká* [Çek Üslûpbilimi], Praha: Acedemia.

⁶⁹ Z. Kožmín (1995). *Tvořivý Sloh* [Yaratıcı Üslûp], Praha: Victoria Publishing.

⁷⁰ Michal Krístek (2012). "Czech Theories of Style" (Çek Üslûp Teorileri), *A Comparison of 20th Century Theories of Style (In the Context of Czech and British Scholarly Discourses)* [(Çek ve İngiliz Bilimsel Söylemleri Bağlamında) 20.Yüzyıl Üslûp Teorilerinin Bir Karşılaştırması], pp. 36-37, 38, 39, 40, 41, 44, 45.

⁷¹ Bkz. Willy Sanders (1973). *Linguistische Stiltheorie: Probleme, Prinzipien und Moderne Perspektiven des Sprachstils* [Dilbilimsel Üslûp Teorisi: Dil Üslûplarına İlişkin Sorunlar, İlkeler ve Modern Bakış Açılırları], Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 149 s.

⁷² Bkz. Johannes Anderegg (1977). *Literaturwissenschaftliche Stiltheorie* [Edebiyatbilimsel Üslûp Teorisi], Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 114 s.

⁷³ Bkz. Ulla Fix (Hrsg) (1990). *Beiträge zur Stiltheorie* [Üslûp Teorisine Katkılar], Leipzig: Verlag Enzyklopädie, 124 s.

⁷⁴ Bkz. Bernhard Sowinski (1991). *Stilistik: Stiltheorien und Stilanalysen* [Üslûpbilim: Üslûp Teorisi ve Üslûp Çözümlemesi], Stuttgart – Weimar: J. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung, 247 s.

⁷⁵ Bkz. A. N. Sokolov (1968). *Teorija stilja* [Üslûp Teorisi], Moskva: Iskusstvo.

⁷⁶ Başka ülkelerde de bu konuda çalışmaların olduğu bir gerçektir. Örnek olarak bkz. Helmut Hatzfeld (1958). "Recent Italian Stylistic Theory and Stylistic Criticism" (Son Zamanlar İtalyan Üslûpbilim Teorisi ve Üslûpbilimsel Eleştirisi), *Studia Philologica et Litararia in Honorem L. Spitzer*, Ed. A.G. Hatcher et K.L. Selig, Berne: ?, pp. 227-243.

⁷⁷ Bkz. Willie van Peer (1980). *The Stylistic Theory of Foregrounding: A Theoretical and Empirical Investigation* [Önceleme Üslûpbilim Teorisi: Teorik ve Deneyisel Bir Araştırma], Unpublished Ph.D. Thesis, Lancaster: University of Lancaster.

⁷⁸ Bkz. Monika Doherty (1991). "Reliability of Observational Data: Towards a Theory of Comparative Stylistics" (Gözlem Verisinin Güvenilirliği: Bir Karşılaştırmalı Üslûpbilim Teorisine Doğru), *TTR: Traduction, Terminologie, Rédaction*, Vol. 4, No. 1, pp. 49-61.

Konu ile ilgili çalışmalarda, örneğin, Ebru Kılıç Bebek'in Yüksek Lisans çalışmasında ifade edildiği gibi, "Geçtiğimiz on yılda biçem kuramları ve yöntemleri alanına yeniden bir ilgi oluşmuştur..."⁷⁹

Sonuç olarak, dünya edebiyatında gerek üslûp teorisi ve/veya teorileri ve gerekse üslûpbilim teorisi ve/veya teorilerini birleştiren teori ve inceleme çalışmaları da vardır. (Bunları sistematik olarak 'Üslûp ve/veya Üslûpbilim Sınıflandırmaları' başlığı altında bu çalışmamızda da görmek mümkündür.) Bu bağlamda, ifade etmek gerekir ki, "üslûp araştırmasının diğer bir yolu, yazar, okur, referans ve kodun araştırmanın temel öğeleri olduğu üslûp teorilerinin dörtlü tipolojisidir"⁸⁰:

Yazar-temelli üslûpbilim, Leibnitz'in 'dillerin insan zihninin en iyi aynaları olduğu' gözlemininki gibi konuşmacının (yazarın / şairin) düşünce ve duygularını yorumlamayı amaçlar.

Okur-temelli üslûpbilim, Fish'in duygusal teorisinki gibi okur üzerinde gerçekleşen dilbilimsel etkiyi betimler.

Referans-temelli üslûpbilim, seçilmiş üslûp ve üretilen konu arasındaki ilişki üzerinde yoğunlaşır.

Son tipoloji, Biçimcilerinki gibi metnin dilbilimsel özellikleri üzerine bağlı olan kod veya metin-temelli üslûpbilimdir."⁸¹ Batı dünyasındaki üslûp ve/veya üslûpbilim teorilerinin bu dörtlü ayırım dahilinde düşünüldüğünü söylemek gerekir...

Biçimciler üslûba özel bir metnin niteliği olarak düşünülen dilbilimsel özelliklerin toplamı olarak baktılar⁸²...

Dilbilimsel merkezli araştırmaların temelinde yatan Biçimci akımda öncülerden biri olan Shklovsky, üslûp teorisine önemli bir katkı yaptı. O edebiyatı bir sanat eserinde kullanılan biçimsel araçların toplamı olarak görür⁸³...

Yapısalcı teori, dille etkileycilik ve edebîlik gibi değerlerle ilgilenen Bally'nin yapısal teorisin aksine somut ve gözlemlenebilir bir şeyde olduğu gibi üslûbu söz (la parole)'ün üretimi olarak inceler⁸⁴...

20. yüzyılın ikinci yarısında, "1950'lerin sonunda"⁸⁵, Riffaterre, okur-merkezli üslûp teorisini henüz geliştirmişken, Noam Chomsky edebiyat araştırmalarında Riffaterre'in üslûp teorisini çürüten (...) karşı dilbilimsel bir teori ile ortaya çıktı⁸⁶...

Altmışların sonunda İngiliz üslûpbiliminin gelişmesinde önemli bir sima olan M.A.K. Halliday, Chomsky'nin üretici teorisinin karşısında duran işlevsel temelli dilbilim teorisini geliştirdi. Bu yeni teori sadece dilin yapısını değil, aynı zamanda söylemin toplumsal işlevini de savunur⁸⁷... (Onun 1971'de yayımladığı "Dilbilimsel İşlev ve Edebî Üslûp: William Golding'in *Mirasçılar*'ının Dili Üzerine Bir İnceleme"

⁷⁹ Ebru Kılıç Bebek (2004). *Boğaziçi Üniversitesi'nde Psikolojiye Giriş Dersi Alan Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Biçimleri İle Cinsiyetleri, Alanları ve Genel Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, s. 5.

⁸⁰ H. F. Plett (1979). "Concepts of Style: A Classificatory and a Critical Approach" (Üslûp Kavramları: Bir Sınıflandırma ve Eleştirel Yaklaşım), *Language and Style*, Vol. 12, No. 4, pp. 268-281; N. E. Enkvist, J. Spencer and M.J. Gregory (1979). *Linguistics & Style* [Dilbilim ve Üslûp], London: Oxford University Press.

⁸¹ Khaled Nasser Ali Al-Mwzaiji (2009). "Chapter Five: Stylistics and Style: Concepts and Theories" (Beşinci Bölüm: Üslûpbilim ve Üslûp: Kavramlar ve Teoriler), *William Golding's Fictional World: A Stylistic Study* [William Golding'in Kurmaca Dünyası: Üslûpbilimsel İnceleme], A Dissertation Submitted to the University of Hyderabad for the Award of the Degree of Doctor of Philosophy in Applied Linguistics, Hyderabad: Centre for Applied Linguistics and Translation Studies School of Humanities University of Hyderabad, pp. 9-10.

⁸² Khaled Nasser Ali Al-Mwzaiji (2009). "Chapter Five: Stylistics and Style: Concepts and Theories" (Beşinci Bölüm: Üslûpbilim ve Üslûp: Kavramlar ve Teoriler), *William Golding's Fictional World: A Stylistic Study* [William Golding'in Kurmaca Dünyası: Üslûpbilimsel İnceleme], p. 9.

⁸³ V. Erlich (1981). *Russian Formalism: History and Doctrine* [Rus Biçimciliği: Tarih ve Öğreti], New Haven and New York: Yale University Press, p. 90. Krş. Khaled Nasser Ali Al-Mwzaiji (2009). "Chapter Five: Stylistics and Style: Concepts and Theories" (Beşinci Bölüm: Üslûpbilim ve Üslûp: Kavramlar ve Teoriler), *William Golding's Fictional World: A Stylistic Study* [William Golding'in Kurmaca Dünyası: Üslûpbilimsel İnceleme], p. 6.

⁸⁴ Khaled Nasser Ali Al-Mwzaiji (2009). "Chapter Five: Stylistics and Style: Concepts and Theories" (Beşinci Bölüm: Üslûpbilim ve Üslûp: Kavramlar ve Teoriler), *William Golding's Fictional World: A Stylistic Study* [William Golding'in Kurmaca Dünyası: Üslûpbilimsel İnceleme], p. 1.

⁸⁵ Talbot J. Taylor (1981). *Linguistic Theory and Structural Stylistics* [Dilbilimsel Teori ve Yapısal Üslûpbilim], Oxford: Pergamon Press, s. 86.

⁸⁶ Noam Chomsky (1965). *Aspects of the Theory of Syntax* [Sözdizim Teorisinin Veçheleri], Cambridge: The MIT Press. Krş. Khaled Nasser Ali Al-Mwzaiji (2009). "Chapter Five: Stylistics and Style: Concepts and Theories" (Beşinci Bölüm: Üslûpbilim ve Üslûp: Kavramlar ve Teoriler), *William Golding's Fictional World: A Stylistic Study* [William Golding'in Kurmaca Dünyası: Üslûpbilimsel İnceleme], p. 5.

⁸⁷ Khaled Nasser Ali Al-Mwzaiji (2009). "Chapter Five: Stylistics and Style: Concepts and Theories" (Beşinci Bölüm: Üslûpbilim ve Üslûp: Kavramlar ve Teoriler), *William Golding's Fictional World: A Stylistic Study* [William Golding'in Kurmaca Dünyası: Üslûpbilimsel İnceleme], p. 0.

(Linguistic Function and Literary Style: An Inquiry into the Language of William Golding's *The Inheritors*)⁸⁸ adlı tebliği, çok önemli bir denemedir⁸⁹. Halliday'in katkılarında biri, dil ve onun bağlamı arasındaki bağlantıları açıklamak için ortam (register) teriminin kullanılması olmuştur⁹⁰).

Dilbilimsel teori gibi üslûpbilim de gelişmesini ve zenginleşmesini muhafaza etti. Yetmişlere kadar üslûpbilimin konusu, ilginin sadece sözdizimsel özellikleri ile birlikte metin incelemelerinde bir sınırlandırma ile yaşadı. Üslûpbilim edebiyatta kullanılan dili araştırıyor. Cümlenin ötesine geçen çözümlenmeler hemen yoktu. Neredeyse tartışılan bütün teoriler, edebî metinlere metin-merkezli yaklaşımlar olmuştur. Bu yüzden, üslûpbilimciler, edebî söylemin diğer söylem tarzlarından nasıl ayrıldığı, insanın edebî metinleri nasıl okuduğu ve yorumladığı ve dil, edebiyat ve toplumun birbirleriyle nasıl ilişkili olduğu soruları ile daha çok ilgilenmişlerdir⁹¹...

Yetmişlerde dilbilimsel üslûpbilim dikkate değer biçimde edebiyat araştırmalarına yönelmiştir⁹²...

Sürekli olarak dilbilimdeki yeni gelişmeler ışığında modellerini ve terminolojisini yeniden değerlendirmeye tabi tutan üslûpbilim seksenlerde söylem çözümlemesi ve edimbilim etkisinde gelişimini sürdürmüştür.

Doksanlara gelindiğinde üslûpbilim eleştirel söylem çözümlemesi etkisinde gelişirken, günümüzde bilişsel dilbilim ve bütüncü dilbiliminin etkisinde gelişimini sürdürmüştür. Görüldüğü gibi üslûpbilim ve üslûpbilim teorileri durağan bir yapı göstermemekte, aksine sürekli gelişmektedir. Bunun en önemli göstergelerden biri, geçen on yıl içinde ortaya çıkan 'karma teori'dir. "*Karma teori* (blending theory) bilişsel üslûpbilim olarak bilinen üslûpbilim dalına en yeni ilavelerden biridir. Karma teori, bilişsel dilbilim, kavramsal metafor teorisi ve zihinsel mekanlar teorisi içindeki iki gelenekten doğmuştur..."⁹³

Batı edebiyatlarında üslûpbilim ve üslûpbilim teorilerinin bu gelişme çizgisi, kuşkusuz gittikçe artan bir biçimde sürecektir...

2-Doğu Edebiyatında Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri

Evvelce de ifade edildiği gibi, Doğu dünyasının sınırlarını belirlemek güç ise de medeniyet ve kültür dünyaları dikkate alındığında bazı belirlemelerde bulunularak konuyu ele almak mümkündür. Medeniyet ve kültürel açıdan tarihsel bağlarımızın bulunduğu Arap ve Fars edebiyatları, bu bağlamda üzerinde durulabilecek edebiyatlardır. Bu bakımdan aşağıdaki üç kategoride *Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri* konusu ele alınmıştır:

a-Arap Edebiyatında Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri

Klasik Arap edebiyatı dönemlerinde Kur'an üslûbu karşısında silik kalındığından müstakil bir üslûp veya üslûp teorisini ele alan çalışma görülmemesine rağmen, yakın devirlere gelindiğinde edebiyatın gelişmesi ve akademik çalışmaların artmasına paralel biçimde konunun ele alındığı çalışmalar görülmeye başlar. Ancak belâğat teorisinin biraz daha erken dönemlerin kavramları olarak literatürde yer aldığı görülmektedir. Bu durum, belâğatten üslûba geçişe paralel olarak belâğat teorisinden⁹⁴ üslûp ve/veya üslûpbilim teorisine evrilmeyi de simgeler.

Bir ara İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde görev yapan İskoçyalı bir akademisyen olan Christopher Ferrard, İslâmî İran ve İslâmî Türk edebiyatlarında modern zamanlara kadar etkin olan 'belâğat' ilmi konusunda hazırladığı *İslâm Belâğatına Osmanlı Katkıları* [Ottoman Contributions to Islamic Rhetoric] adlı

⁸⁸M.A.K. Halliday (1971). "Linguistic Function and Literary Style: An Inquiry into the Language of William Golding's *The Inheritors*" (Dilbilimsel İşlev ve Edebî Üslûp: William Golding'in *Mirasçılar*'ının Dili Üzerine Bir İnceleme), *Literary Style: A Symposium* [Edebî Üslûp: Sempozyum], Ed. Seymour Chatman, New York and London: Oxford University Press, pp. 330-368.

⁸⁹ Paul Simpson (2004). *Stylistics: A Resource Book for Students* [Üslûpbilim: Öğrenciler İçin Kaynak Kitap], London / New York: Routledge, p. 75.

⁹⁰ Helen Leckie-Tarry (1995). *Language and Context: A Functional Linguistic Theory of Register* [Dil ve Bağlam: İşlevsel Dilbilimsel Ortam Teorisi], New York: Continuum International Publishing Group, p. 6.

⁹¹ J.J. Weber (1996). *The Stylistics Reader: From Roman Jakobson to the Present* [Üslûpbilim Okuru: Roman Jakobson'dan Günümüze], London: Arnold, p. 1. Krş. Khaled Nasser Ali Al-Mwzaiji (2009). "Chapter Five: Stylistics and Style: Concepts and Theories" (Beşinci Bölüm: Üslûpbilim ve Üslûp: Kavramlar ve Teoriler), *William Golding's Fictional World: A Stylistic Study* [William Golding'in Kurmaca Dünyası: Üslûpbilimsel İnceleme], pp. 2-3.

⁹²Khaled Nasser Ali Al-Mwzaiji (2009). "Chapter Five: Stylistics and Style: Concepts and Theories" (Beşinci Bölüm: Üslûpbilim ve Üslûp: Kavramlar ve Teoriler), *William Golding's Fictional World: A Stylistic Study* [William Golding'in Kurmaca Dünyası: Üslûpbilimsel İnceleme], p. 1.

⁹³ Nina Norgaard, Beatrix Busse and Rocio Montoro (eds) (2010). *Key Terms in Stylistics* [Üslûpbilimde Anahtar Terimler], New York: Continuum International Publishing Group, p. 50.

⁹⁴Bkz. H. Samuel Hamod (1963). "Arab and Moslem Rhetorical Theory and Practice" (Arap ve İslam Belâğat Teorisi ve Uygulaması), *Central States Speech Journal*, Vol. 14, Issue 2, May, pp. 97-104.

doktora tezinde hem Arap edebiyatı hem de Türk edebiyatında belâğat ve üslûp konularını ele almıştır. “Avrupa’da eleştiri, retoriğin dışında gelişmişken, İslâm belâğatı, yani belâğat ilmi, eleştiriye dair daha erken dönem eserlerinden gelişmiştir” dedikten sonra, ardından gelen cümlesinde konumuzla doğrudan ilişkili şöyle bir tespitte bulunur: “Belâğat, Arap üslûp teorisidir.”⁹⁵ Durum böyle olunca, yakın zamanlarda bizzat dillendirilen üslûp teorisi veya üslûpbilim teorisi kavramı benimseninceye kadar asırlarca İslâmî Arap edebiyatı dahil, İslâm edebiyatlarında hükmünü icra eden ‘belâğat’, ‘üslûp ve/veya üslûpbilim teorisi’ işlevini üstlenmiş bir terim olarak yerini almıştır. Bu anlayış ve yorum biçimini, hem İslâmî Fars ve hem İslâmî Türk edebiyatları için de düşünmek ve kabul etmek yanlış sayılmaz...

Kuşkusuz bu alanın uzmanlarının daha kapsamlı çalışmaları bir yana bırakılacak olursa, Arap edebiyatında “üslûp teorisi” ve “üslûpbilim teorisi” kavramları, sırasıyla, “nazariyyetü’l-üslûb”⁹⁶ ve “en-nazariyyetü’l-üslûbiyyeh”⁹⁷ şeklinde kullanılmaktadır.

Arap edebiyatında üslûp ve/veya üslûpbilim teorileri alanında örnek olması açısından tespit ettiğimiz Hâlid Mahmûd Cemâ’a ve Nasruddîn İbrâhim Ahmed Hüseyin’e ait iki çalışma yakın zamanların ürünüdür.

Hâlid Mahmûd Cemâ’a’nın *Bir Üslûp ve Dil Teorisine Doğru*⁹⁸ ve Nasruddîn İbrâhim Ahmed Hüseyin’in *İmâm ‘Abdü’l-kâhir el-Cürçânî’ye Göre Üslûp Teorisi*⁹⁹ adlı eserinin dilimize çevrilmesi, bu alanda Türk okurları ve edebiyat çevreleri için önemli bir kültür hizmeti olabilir.

b-İran Edebiyatında Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri

Dünya edebiyatı tarihinde Fars edebiyatı ve/veya İran edebiyatı çok eski geçmişe uzanan tarihi ile çevre kültürler üzerinde etkili olmuş bir edebî geleneğe sahiptir. İslamiyet öncesi dönemi hariç tutulacak olursa İslamiyet’in benimsenmesi ile birlikte gelişen İran edebiyatı Arap edebiyatının tesiri altında kalmıştır.

Edebiyatbilim sahasında yerleşik geleneği yanında Arap edebiyatı birikiminden de yararlanarak yeni bir sentez oluşturmuş olan Fars ya da İran edebiyatında üslûp ve/veya üslûp teorileri konusu bizim ülkemiz açısından da son derece önemli bir konudur. Konunun Fars dilindeki gelişimi ile Türkçeye çeviri eserlerdeki durumu birbirinden farklıdır.

Bu bağlamda kısa bir tarama yapıldığında, Mahmûd ‘Abâdiyân’ın *Edebiyat Üslûpbilimine Giriş* [Der Âmedî ber Sebksînâsî der Edebiyyât, h. 1372]¹⁰⁰ adlı eserinin Birinci Bölüm’ünü oluşturan ‘Üslûp Teorisinin Temel Kavramları’ başlıklı bir yazıya ve İranzadeh Nematollah’ın “İran’da Üslûp Teorisi” (Theory of Style in Iran)¹⁰¹ adlı bir makaleye ulaşmak mümkündür.

Kuşkusuz bu konunun daha ayrıntılı biçimde ortaya konulması, özel olarak Fars dili ve edebiyatı uzmanlarınca aydınlığa kavuşturulması gereken bir meseledir.

c-Türk Edebiyatında Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri

Türk edebiyatında edebiyat ve/veya edebiyatbilim ile ilgili pekçok sahada, özellikle edebiyat teorisi sahasında olduğu gibi üslûp ve/veya üslûpbilim teorileri Tanzimat edebiyatından sonraki dönemlerde Batı tesiriyle Batılı örnekler doğrultusunda tanınmaya çalışılırken, daha önceki dönemlere ilişkin malumat da ters orantılı biçimde görmezden gelinmeye başlamıştır.

Belâğattan üslûp ve/veya üslûpbilime geçiş süresi ve süreci eski-yeni tartışmalarının bir yansıması biçimde düşünülmüştür. Ancak, Türk edebiyatı sahası akademisyenleri ve araştırmacılarından büyük bir çoğunluğunun bilimsel yansızlığın itici gücünden ilhamla ‘edebiyatımızın eskisi ve yenisiyle bir bütün

⁹⁵ Christopher Ferrard (1979). “Introduction” (Giriş), *Ottoman Contributions to Islamic Rhetoric* [İslâm Belâğatına Osmanlı Katkıları], Unpublished PhD Thesis, Edinburgh: The Faculty of Arts in The University of Edinburgh, p. XIII.

⁹⁶Bkz. Abd el-Muttalib ve ‘Umer İdrîs (2009). *Nazariyyetü’l-Üslûb ‘inde İbn Sinân el-Hafâcî* [İbn Sinân el-Hafâcî’ye Göre Üslûp Teorisi], Ammân: Dâru’l-Cenâdiriyeh li’n-Neşr ve’t-Tevzî’, 224 s.

⁹⁷Bkz. Abdullah Nâyif ‘Anber (2007). “En-Nazariyyetü’l-Üslûbiyyeh: Mukârebetün Binâiyyetün li-İktinâhi’l-İltimâsike’n-Nassıyyi ve’l-Fürâdetü’t-Teskîli / The Theory of Stylistics: Structural Approach Towards Accounting for Textual Chorenance and the Individuality of Expression” (Üslûpbilim Teorisi: Metinsel Tutarlılık ve Anlatımın Biresyselliğini Açıklamaya Yönelik Yapısal Yaklaşım), *Dirâsât, el-Ulûmu’l-İnsânîyeh ve’l-İctimâ’iyeh / Dirasat: Human and Social Sciences*, C. 34, Aded: 2, ss. 189-210.

⁹⁸Bkz. Hâlid Mahmûd Cemâ’a (2003). *Nahve Nazariyyetin Üslûbiyyetin ve Lisâniyyetin* [Bir Üslûp ve Dil Teorisine Doğru], Dımaşk: Dâru’l-Fikr.

⁹⁹Bkz. Nasruddîn İbrâhim Ahmed Hüseyin (2005). *Nazariyyetü’l-Üslûbî’l-Edebî ‘inde’l-İmâm ‘Abdü’l-kâhir el-Cürçânî* [İmâm ‘Abdü’l-kâhir el-Cürçânî’ye Göre Üslûp Teorisi], 1.Tab’, Malezya: Câmî’atü’l-İslâmiyyetü’l-Âlemiyye, 269 s.

¹⁰⁰Mahmûd Abâduyân (1372 hş.). “Fasl-ı Evvel: Mefâhim-i Esâsi-i Nazariyye-i Seb’k” (Üslûp Teorisinin Temel Kavramları), *Der Âmedî der Sebksînâsî der Edebiyyât* [Edebiyat Üslûpbilimine Giriş], Tahran: Mü’essese-i Evâ-yı Nûr, İçinde.

¹⁰¹Bkz. İranzadeh Nematollah (2011). “Theory of Style in Iran (Stylistic Methods)” (İran’da Üslûp Teorisi (Üslûpbilimsel Yöntemler)), *Journal of Stylistics of Persian Poem and Prose (Bahar-e Adab)*, Vol. 4, Nu. 2, 12, Summer, pp. 1-20.

olduğu' tezinden hareket ederek Türk edebiyatının Tanzimat öncesi dönemlerine ilgi duymasıyla edebiyata ilişkin pek çok meselenin geçmiş edebiyatımızdaki konumu incelenmeye başlamıştır. Belağat ve üslûp ve/veya üslûpbilim gibi üslûp ve/veya üslûpbilim teorileri bahsi de bunlardan biridir.

"Üslûp kavramının Türkçe'de Batılı bağlamıyla bir 'edebiyat teorisi' kavramı olarak ortaya çıkışı XIX. yüzyılda edebiyattaki yenileşme sürecinde gerçekleşmiştir...

Yenilik dönemi Türk edebiyatı içinde teorik alanda üslûp bahsinin ortaya çıkışı 1870-1880 yıllarını bulur. İlk defa Süleyman Paşa, Batılı retorik kitaplarının "style" konusunu "kelâm" başlığıyla Türk edebiyat teorisi alanına sokar. Ancak asıl açılım Recâizâde Mahmud Ekrem'in Ta'lîm-i Edebiyyât'ıyla gerçekleşir..."¹⁰²

Üniversitelerimizde belağat ve üslûba ilişkin Osmanlıca kaleme alınmış eserlerin araştırılması, bibliyografyalarının hazırlanması, ardından bunların latinize edilmesi çalışmaları bu konunun bize ait alt yapısının oluşmasına katkı sağladığı gibi üniversitelerde konuya ilgi duyan akademisyenler, lisans ve lisans tezleri yaptırmış, kendileri de konuyu ele alan kitap ve makaleler yazmışlardır.

İncelendiğinde fazla bir bilgi aktarmadığı anlaşılrsa da Zeki Karakaya'nın "Üslûp ve Üslûpbilim Kuramları" adlı makalesi doğrudan bu konuya adanmış bir makedir¹⁰³.

Bu çalışmada şahsım tarafından daha geniş çaplı bir yaklaşımla bu konuya ışık tutulmaya çalışılmıştır.

Kuşkusuz üzerinde durulması gereken konulardan biri de ortaöğretim kurumlarından lisansüstü eğitim ve öğretim kurumlarına kadar üslûp ve/veya üslûpbilim öğretim ve eğitimi¹⁰⁴ içinde çok önemli bir yeri olan *üslûp teorisi veya teorileri ile üslûpbilim teorisi veya teorilerinin öğretim ve eğitimidir*. Bu konuda Dr. David Robotham, 1999 yılında "*Yüksek Eğitim Öğretimde Üslûp Teorisi Öğreniminin Uygulanması*" (The Application of Learning Style Theory in Higher Education Teaching)¹⁰⁵ adlı uzun bir inceleme yazısı kaleme alarak ilgili soruna dikkatleri çekmiştir. Tartışmaya açık olmakla birlikte, Robotham, 'üslûbu öğrenme' (learning style) teriminin 1970'lerde edebiyatta ortaya çıkmaya başladığını ve bunun önemli nedenlerinden biri olarak eğitim ve öğretimde pratik uygulamasının olmasını gösterir. Peter Verdonk ise, *Şiir Üslûpbilimi* (The Stylistics of Poetry) adlı eserinde "*Şiir Dili: Üniversite Öğretiminde Edebî Üslûpbilim Teorisinin Uygulanması*" (5.The Language of Poetry: The Application of Literary Stylistic Theory in University Teaching)¹⁰⁶ altbaşlığı altında doğrudan doğruya bu konuyu ele almıştır.

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse, "üslûpbilim teorisi ve dilbilimin çeşitli düzeylerinin, önceleme kavramının, imge, ton, sözcük, sözdizim ve yazar tarafından yapılan dilbilimsel seçimlerin anlaşılması metni

¹⁰²Alim Kahraman (2012). "Türk Edebiyatı(nda Üslûp)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 42, s. 387.

¹⁰³Bkz. Zeki Karakaya (1996). "Üslûp ve Üslûpbilim Kuramları", *Akademik Açı*, S. 2, Samsun, ss. 117-133.

¹⁰⁴ 'Üslûp ve/veya üslûpbilim öğretim ve eğitimi' konusu, ileride müstakil olarak ele alınacaktır, ancak burada konu ile ilgili birkaç literatürün hatırlanmasında yarar vardır. Bu konuda bkz. Lynn Visson Fisher (1975). "Teaching Stylistics to Students of Russian" (Rus Öğrencilerine Üslûpbilim Öğretimi), *The Slavic and East European Journal [Special Issue: Soviet-American Russian Language Contribution]*, Vol. 19, No. 2, Summer, pp. 239-245; Leonora Woodman (1982). "Teaching Style: A Process-Centered View" (Üslûp Öğretimi: Süreç-Merkezli Görüş), *Journal of Advanced Composition*, No. 3, pp. 116-125; Richard D. Cureton (1985). "Approaches to Stylistics and Language Teaching" (Üslûp ve Dil Öğretimine Yaklaşımlar), *World Englishes*, Vol. 4, Issue 3, November, pp. 359-383; M. Čechová (1985). *Vyučování Slohu: Úvod do Teorie [Üslûpbilim Öğretimi: Teoriye Giriş]*, Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství; Rubina Kamran (2001). *The Teaching of Stylistics at the Post-Graduate Level in Pakistani Universities* [Pakistan Üniversitelerinde Lisansüstü Düzeyde Üslûpbilim Öğretimi], PhD. Thesis, Islamabad: National University of Modern Languages, 221 p.; Shaeena Ayub Bhatti (2003). *The Teaching of Stylistics at the Post-Graduate Level: A Numl Case Study* [Lisansüstü Düzeyde Üslûpbilim Öğretimi: NUML Durum İncelemesi], PhD. Thesis, Islamabad: National University of Modern Languages, 317 p. (pdf formatındaki bu tezlere ulaşılabilir); Nigel Fabb (2006). "The Teaching of Stylistics" (Üslûpbilim Öğretimi), *Subject Centre for Languages, Good Practice Guide, Linguistics and Area Studies*, <http://www.llas.ac.uk/gpg>; Greg Watson and Sonia Zyngier (eds.) (2007). *Literature and Stylistics for Language Learners: Theory and Practice* [Dil Öğrenenler İçin Edebiyat ve Üslûpbilim: Teori ve Uygulama], Houndmills, Basingstoke, New York: Palgrave Macmillan; Lesley Jeffries ve Dan McIntyre (eds.) (2011). *Teaching Stylistics [Üslûpbilim Öğretimi]*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 296 p.

¹⁰⁵ David Robotham (10.08.2014). "The Application of Learning Style Theory in Higher Education Teaching" (Yüksek Eğitim Öğretimde Üslûp Teorisi Öğreniminin Uygulanması), <http://www.www2.glos.ac.uk>, 1999. Kuşkusuz bu konuda başka yayınlar da vardır. Örnek olarak bkz. L. Curry (1983). "An Organization of Learning Styles Theory and Constructs" (Üslûp Teorisi ve Yapılarını Öğrenmenin Düzenlenmesi), *Learning Style in Continuing Education* [Ed. L. Curry], Canada: Dalhousie University içinde; S. Cassidy (2004). "Learning Styles: An Overview of Theories, Models and Measures" (Üslûpları Öğrenmek: Teoriler, Modeller ve Ölçütlerin Genel Değerlendirmesi), *Educational Psychology*, Vol. 24, No. 4, pp.419-444.

¹⁰⁶Bkz. Peter Verdonk (1988). "The Language of Poetry: The Application of Literary Stylistic Theory in University Teaching" (Şiir Dili: Üniversite Öğretiminde Edebî Üslûpbilim Teorisinin Uygulanması), *Reading, Analysing, and Teaching Literature* [Ed. M. Short], London: Longman, pp. 146-160; Peter Verdonk (2013). "5.The Language of Poetry: The Application of Literary Stylistic Theory in University Teaching" (5. Şiir Dili: Üniversite Öğretiminde Edebî Üslûpbilim Teorisinin Uygulanması), *The Stylistics of Poetry: Context, Cognition, Discourse, History* [Şiir Üslûpbilimi: Bağlam, Kavrama, Söylem, Tarih], London and New York: Bloomsbury Publishing, pp. 55-78.

anlayacak olan okur için esastır. Bununla okur, bir metnin okunmasıyla elde edilen yorum ve zevke eklenen anlamı açıkça ortaya çıkararak dilbilimsel araçları da değerlendirebilir.”¹⁰⁷ Cem Dilçin’in “Stilistik Açından ‘Öncelemeler’ ve Fuzûlî’nin Şiirlerinde ‘Yüklem Öncelemesi’ ”¹⁰⁸ adlı makalesi, bu konuda örneklik teşkil eden çalışmalardan biri olarak kabul edilebilir.

SONUÇ

Üslûp ve/veya üslûpbilim, dünya edebiyatında belâğat çerçevesi içinde kabul edildiği başlangıç devirlerinden ortaya çıktığı yirminci yüzyıla kadar ve özellikle yirminci yüzyıl boyunca pek çok dilbilim dalı ve edebiyat teorisi ile ilişkili çeşitli yaklaşımlar ve teorik disiplinler halinde gelişmiştir.

Bu makalede, dünya edebiyatında çeşitli dillerde ifade edilen ve yaygın bir biçimde kullanılan *üslûp teorisi ve/veya teorileri* ya da *üslûpbilim teorisi ve/veya teorileri* veyahut da *biçem kuramı ve/veya kuramları* ile *biçembilim kuramı ve/veya kuramları* kavram ve terimlerinin neler olduğu ortaya konmuştur.

Ülkemizde, bu üslûpbilim teorisi ve/veya teorilerinden ilgili eserlerin ya varsa çevirisinden ya da orijinalinden istifade ile haberdar olunabildiğinden, bu çalışmada benzeri bir yöntemle baş vurularak kaynaklar taranmış, alıntılar tarafımızca dilimize çevrilmiş ve bu konuya elden geldiğince açıklık kazandırılmıştır.

Yöntem açısından, belâğatten üslûba geçişe paralel olarak, belâğat teorisinden üslûp ve/veya üslûpbilim teorilerine geçişi birlikte düşünmek gerektiğinden, konu bir bütün olarak göz önünde tutularak *belâğat teorisi ve/veya teorileri* ile *üslûp ve/veya üslûpbilim teorileri* birbirini tamamlayan unsurlar olarak düşünülmüş ve ele alınmıştır.

Bu makalede, dünya edebiyatlarının tamamında değilse bile bazılarında üslûp ve üslûpbilim sahasında ileri sürülen teoriler müstakil olarak ele alınmıştır. *Giriş* kısmından sonra yer alan *Üslûp ve Üslûpbilim Teorileri* genel başlığı, kendi içinde 1-Batı Edebiyatında Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri ve 2-Doğu Edebiyatında Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri şeklinde iki alt başlığa ayrılarak, birincisinde, önce ‘a-Üslûp Teorisi veya Teorileri’ ile ‘b-Üslûpbilim Teorisi veya Teorileri’ konularında okurlar dikkate alınarak teorik bilgiler verilmiş, sonra, yabancı dilde kaleme alınmış kaynaklardan hareketle ‘c-İngiliz Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri’ ile ‘d-Çek Üslûp ve Üslûpbilim Teorileri’ hakkında Türkçe ilk defa bilgiler verilmiş; ikincisinde, ‘a-Arap Edebiyatında Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri’, ‘b-İran Edebiyatında Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri’ ve ‘c-Türk Edebiyatında Üslûp ve/veya Üslûpbilim Teorileri’ ele alınmıştır.

Bu makalede incelenen Batı ve Doğu edebiyatlarına ilişkin ileri sürülen üslûp ve üslûpbilim teorilerinin geliştirilmeye ve üzerinde yoğun çalışmaların yapılmasına ihtiyacı kesin olarak belirtmek gerekir. Ancak, *Batı dünyası*, farklı ülkelerden oluşan fakat ortak dil ailesine bağlı olan, görünüşte farklı olsa da özde ortak bir dil felsefesi ve edebiyata sahip olduklarından gerek retorik ve gerekse üslûp ve üslûpbilim sahasında önemli mesafeler kaydetmiştir. Dünya edebiyatlarını etkileme gücüne sahip bilim dallarına paralel üslûp ve üslûpbilim teorileri ileri sürmüşlerdir. [*Burada tarihsel gelişimleri ülkeler ve eserler bazında değerlendirmeye alınan bu teorilerin büyük bir kısmını adlarıyla birlikte bir sonraki makale çalışmamızın konusunu oluşturacak olan ‘Üslûp ve Üslûpbilim Sınıflandırmaları’nda bulmak mümkün olacaktır.]

Pekiştirmek gerekirse, *Doğu dünyası* da kendi anlam dünyasında daha çok ‘belâğat’ adı verilen bir sahada yirminci asra kadar bugün adına üslûp ve üslûpbilim dediğimiz sahanın meselelerini ele almaya çalışmış, yakın bir geçmişte Batı’nın bu konudaki gelişmelerinin tesirine maruz kalmıştır... Ancak, hem Doğulu hem de Batılı akademisyenler tarafından hakkında doktora tezleri yapılan ve pek çok kitap kaleme alınan, İslâm edebiyatı içinde ayrı bir bilim dalı olan, Fars ve Türk edebiyatlarını ortak paylaşılan din ve bu dinin ikliminde gelişen ortak medeniyet ve kültürden dolayı çok derinden etkileyen Arap belâğatının bir üslûp teorisi olduğu dile getirilmiştir... Buradan hareketle, bu bağlamda her ne eleştiri ileri sürülürse sürülsün, Doğu dünyasında klasik anlamda sözü edilen belâğatın bir üslûp teorisi olarak modern zamanların üslûp teorisinden çok önceleri ortaya çıkmış ve uygulaması yapılmış bir üslûp teorisi olduğunu savunmak mümkündür...

Türk edebiyatındaki durumu değerlendirmek gerekirse, daha önceki yazılarımızda edebiyat teorileri üzerine söylediklerimizi, dil ve dilbilim teorileri ile üslûp ve üslûpbilim teorileri için de söyleyebiliriz. Üslûp

¹⁰⁷Bkz. Nozar Niazi – Rama Gautam (2010). *How To Study Literature: Stylistic And Pragmatic Approaches*, p. 19.

¹⁰⁸Bkz. Cem Dilçin (2008). “Stilistik Açından ‘Öncelemeler’ ve Fuzûlî’nin Şiirlerinde ‘Yüklem Öncelemesi’ ”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları / The Journal of Ottoman Literature Studies*, S. 1, İstanbul, ss. 41-94.

ve üslûpbilim çalışmaları gibi onun teorisi bağlamında yapılanlar dünya edebiyatlarındakiler ile kıyaslandığında, arada büyük bir farkın olduğu görülmektedir.

Tanzimat sonrası Batı tesiriyle daha güçlü bir biçimde dillendirilen üslûp ve üslûpbilim çalışmalarına paralel teorik zemini yoklayan çalışmalar, İslâm edebiyatının bir ürünü olan ve asırlarca işlenip oturmuş yapısı ve terminolojisi ile birlikte belâğat sahasındaki çalışmalar karşısında çok cılız durmakta, fakat önemli ilerlemeler kaydetmektedir. Lakin, dil ve dilbilim teorileri ile edebiyat teorileri alanında bize özgü henüz bir teoriden ve dünya literatüründe iz bırakan bir eserden söz edilemeyeceği gibi üslûp ve üslûpbilim teorisi çalışmasından da söz etmek güçtür.

Ancak bu alanların her birine güçlü kaynaklık teşkil edecek malzeme bağlamında son derece gittikçe artan bir materyal ve kaynak bolluğu dikkati çekmektedir.

Üslûp ve/veya üslûpbilimin başlangıçtan ortaya çıktığı yirminci yüzyıla ve oradan günümüze kadar olan tarihî gelişimi yanında ileri sürülen üslûp ve/veya üslûpbilim teorileri ve bu bağlamda yapılan çalışmaları bütüncül bir yaklaşımla bilmek ve bunun bilgisi ile donanmış olmak, sadece öğrencilerini genel anlamda edebiyatı sevmeye ve bu alanda çalışmaya sevk edip güdüleyecek Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri veya akademisyenleri için değil aynı zamanda lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerindeki lisansüstü eğitim alan öğrenciler, hatta edebiyatsever, edebiyat araştırmacıları için de son derece önemlidir. Çünkü üslûp ve/veya üslûpbilim teorileri konusunda “böyle bir bilgi bir eseri daha yakından incelememize, metnin organizasyonunda kullanılan kelime ve cümle örneklerinin, çeşitli metaforik ve sembolik tarzların kullanımının önemini anlamamıza yardım eder. Bir metnin daha iyi ve daha derin anlaşılması, çağdaş üslûpbilim teorisi (veya teorileri)nin ve eleştirinin etkileşimli bir yaklaşımı sayesinde sağlanabilir.”¹⁰⁹

Müstakil olarak üslûp ve üslûpbilim teorilerini konu edinen bu makalenin ortaya koyduğu gerçek, Arap ve Fars edebiyatlarını hariç tutarsak, her türlü olumlu gelişmeleri de göz önüne alarak söylemek gerekirse, vaktiyle redd-i miras ettiğimiz ve çok yakın zamanlarda hatırlamaya başladığımız ‘belâğat’ tan başka bu konuda dünya literatüründe adı anılan bir teori yine bizde yok. Ancak bunun bilincine vararak, çalışmalara hız vermek de son derece önemlidir. Bir tezi veya iddiası olmayan bir kişi nasıl başarılı olamazsa, benzeri iddiaları olmayan bir milletin sanat ve edebiyatı da başarılı olamaz...

Bütün dünyada genel anlamda *teoride*, özel anlamda *edebiyat* ve *dil teorilerinde* büyük bir değişim ve dönüşüm yaşandı¹¹⁰, hatta öldüğü ve bunun da edebiyat araştırmalarındaki konumunun değişmesine neden olduğu ileri sürülürken¹¹¹, bu makalede ‘Üslûp ve Üslûpbilim Teorileri’ gibi bir konunun gündeme alınması bir çelişki değil midir? Hayır. Teori, uzmanlaşma yoluyla teorileşmeyi bekleyen dağınık üslûp ve üslûpbilim malzemelerinin işlenerek bu probleme bir çözüm getirmesi beklenen bir işleve sahiptir. Edebiyatın ve teorilerin konuları birbirine yakındır. Sözelimi, edebiyat gözden düşse dahi geçmiş asırların edebiyatını anlamak için edebiyat teorileri gibi üslûp ve üslûpbilim teorilerine ihtiyaç daima hissedilecektir.

Öte yandan, dünyanın farklı ülkelerinde farklı dillerde oluşmuş edebiyatlardaki üslûp ve üslûpbilim ile teorilerinden haberdar olmada makalemizin büyük bir katkısı olacağına inanılmaktadır...

Geçmişte bu coğrafyada belli tezleri ve idealleri olan ecdat var olmayı ve adından dünya ölçeğinde söz ettirmeyi başardı. Ancak, Sadullah Paşa'nın ‘Ondokuzuncu Asır’¹¹² adlı şiirinde yer alan ve devrine sosyolojik bir ayna olan

Mecâz oldu hakikat, hakikat oldu mecâz

*Yıkıldı belki esâsından eski ma'lûmât*¹¹³

¹⁰⁹Nozar Niazi – Rama Gautam (2010). *How To Study Literature: Stylistic And Pragmatic Approaches*, pp. 15-16.

¹¹⁰Bkz. Adem Çalışkan (2012). “Edebiyat Teorisi Üzerine-4: Edebiyat Teorilerinin Özellikleri ve Tartışılabilir Alanları / On Literary Theory-4: The Features and Discussible Areas of Literary Theories”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume: 5, Issue: 22, Summer, ss. 48-52.

¹¹¹Bkz. Ondřej Sládek (2014). “4.Teorî’den Teorî’ye”, “5.Teorinin Ölümü ve Teorî’den Sonra Yaşam”, *Prag Ekolü’nün Yapısalcı Poetikası ve Geçirdiği Dönüşüm*[Çev. Bahar Dervişcemaloğlu], 1.bs., Dergâh yayınları, İstanbul, ss. 46-48, 48-51.

¹¹²Bu şiirin üzerinden bir asır geçtikten sonra, bu toplumsal değişim ve dönüşümün ülkemizin serhat şehri Kars çevresinde nasıl görülüp algılandığını, Aşık Murat Çobanoğlu (1940-2005)’nin “Yirminci Asırın Sonuna Kaldık” adlı türküsünü okuyarak anlamak ve karşılaştırmalar yapmak mümkündür...

¹¹³“Gerçek zannedilenlerin gerçek olmadığı, gerçek olmayanların da gerçek olduğu anlaşıldı. Belki (de) eski bilgiler temelinden yıkıldı.” [*Bkz. Sadullah Paşa (1325 / 1909). “Ondokuzuncu Asır”, *Müntahabât-ı Bedâiyi-i Edebiyye*, Bulgurlu-zâde Rızâ, Dersa’âdet: Mürettibîn-i Osmâniyye Matbaası, ss. 343-345; A.mlf. (1978). “Ondokuzuncu Asır”, *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi (1865-1876)*, [Haz.: Mehmet Kaplan – İnci Enginün – Birol Emil], İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, C. II, ss. 651-652].

beytinin açıkça dile getirdiği gibi, bu tezi önemsemediği zaman ise bellek yitimi ve aşınmasıyla başkalarının sesine ve tezine kulak vermeye başladı, uzun bir süre çabalayıp durdu... Ancak, bu milletin ve münevverlerinin vaktiyle redd-i miras ettiklerini hatırlayarak ondan güne taşıyacakları öz etrafında halelenerek oluşturacağı yeni oluşum, diğer pek çok alanda olduğu gibi onun kültür, sanat ve edebiyatına da gerekli olanı sağlayacaktır. Günümüzde, millî ölçekte bir sözü ve tezi olmayanın küresel ölçekte bir sözü ve tezinin olması mümkün değildir.

KAYNAKÇA

- ABD el-Muttalib ve 'Umer İdrîs (2009). *Nazariyyetü'l-Üslûb 'inde İbn Sinân el-Hafâcî* [İbn Sinân el-Hafâcî'ye Göre Üslûp Teorisi], Ammân: Dâru'l-Cenâdiriyeh li'n-Neşr ve't-Tevzî', 224 s.
- ABDULLAH Nâyif 'Anber (2007). "En-Nazariyyetü'l-Üslûbiyyeh: Mukârebetün Binâiyetün li-İktinâhi'l-İltimâsike'n-Nassıyyi ve'l-Fürâdetü't-Teşkîli / The Theory of Stylistics: Structural Approach Towards Accounting for Textual Choreance and the Individuality of Expression" (Üslûpbilim Teorisi: Metinsel Tutarlılık ve Anlatımın Biresyselliğini Açıklamaya Yönelik Yapısal Yaklaşım), *Dirâsât, el-Ullûmu'l-İnsânîyeh ve'l-İctimâ'iyeh / Dirâsat: Human and Social Sciences*, C. 34, Aded: 2, ss. 189-210.
- ABRAHAM, Werner and BRAUNMÜLLER, Kurt (1973). "Towards a Theory of Style and Metaphor" (Bir Üslûp ve Metafor Teorisine Doğru), *Poetics*, Vol. ?, No. 7, pp. 103-148.
- ACKERMAN, James S. (1962). "A Theory of Style" (Üslûp Teorisi), *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, Vol. 20, No. 3, pp. 227-237.
- AQUILINA, Mario (2014). "1.Traditional Theories of Style" (1.Geleneksel Üslûp Teorileri), *The Event of Style in Literature* [Edebiyatta Üslûp Olayı], New York: Palgrave Macmillan, pp. 8-53.
- BEBEK, Ebru Kılıç (2004). *Boğaziçi Üniversitesi'nde Psikolojiye Giriş Dersi Alan Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Biçemleri İle Cinsiyetleri, Alanları ve Genel Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, IX+101+Ekler (Toplam: 155) s.
- BEČKA, J. V. (1992). *Česká Stylistiká* [Çek Üslûpbilimi], Praha: Acedemia.
- BHATTİ, Shaena Ayub (2003). *The Teaching of Stylistics at the Post-Graduate Level: A Numl Case Study* [Lisansüstü Düzeyde Üslûpbilim Öğretimi: NUML Durum İncelemesi], PhD. Thesis, Islamabad: National University of Modern Languages, 317 p. (pdf formatındaki bu tezlere ulaşılabilmektedir).
- BLAKE, Norman F. (1988). "Reflections on Some Approaches to Style and Stylistics" (Üslûp ve Üslûpbilime Bazı Yaklaşımlar Üzerine Düşünceler), *Revista Alicantina de Estudios Ingleses*, No. 1, November, pp. 7-18.
- CALLUS, Ivan, CORBY, James and LAURI-LUCENTE, Gloria (eds.) (2013). *Style in Theory: Between Literature and Philosophy* [Teoride Üslûp: Edebiyat ve Felsefe Arasında], New York: Bloomsbury, 288 p.
- CARSON, Julie Ann (1972). *The Linguist and Literature: A Critical Examination of Contemporary Theories of Stylistics in America* [Dilbilimci ve Edebiyat: Amerika'daki Çağdaş Üslûpbilim Teorilerinin Eleştirel İncelenmesi], Unpublished Ph.D. Dissertation, Indiana: Indiana University, 233 p.
- CARTER, R. A. Carter & SIMPSON, P. (eds.) (1989). *Language, Discourse and Literature. An Introductory Reader in Discourse Stylistics* [Dil, Söylem ve Edebiyat. Söylem Üslûpbiliminde Okur Tanıtımı], London: Unwin Hyman, pp. 17-18.
- CARTER, Ronal A. (1979). *Towards a Discourse Theory of Stylistics* [Bir Söylem Üslûpbilimi Teorisine Doğru], Ph.D. Thesis, Birmingham: University of Birmingham.
- CASSIDY, S. (2004). "Learning Styles: An Overview of Theories, Models and Measures" (Üslûpları Öğrenmek: Teoriler, Modeller ve Ölçütlerin Genel Değerlendirmesi), *Educational Psychology*, Vol. 24, No. 4, pp. 419-444.
- ČECHOVÁ, M., CHLOUPEK, J., KRĚMOVÁ, M. ve MÍNÁŘOVÁ, E. (2003). *Současná Česká Stylistiká* [Çağdaş Çek Üslûpbilimi], Praha: Institut Sociálních Vztahů.
- ČECHOVÁ, M., KRĚMOVÁ, M. ve MÍNÁŘOVÁ, E. (2008). *Současná Stylistika* [Çağdaş Üslûpbilim], Praha: Nakladatelství Lidové Noviny.
- ČECHOVÁ, M. (1985). *Vyučování Slohu: Úvod do Teorie* [Üslûpbilim Öğretimi: Teoriye Giriş], Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství.
- CHATMAN, Seymour (1966). "On The Theory of Literary Style" (Edebî Üslûp Teorisi Üzerine), *Linguistics*, Vol. 4, Issue: 27, pp. 12-25.
- CHLOUPEK, J. et al. (1991). *Stylistika Čestiny* [Çek Üslûpbilimi], Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství.
- CHOMSKY, Noam (1965). *Aspects of the Theory of Syntax* [Sözdizim Teorisinin Veçheleri], Cambridge: The MIT Press.
- COOPER, Lane (1907). *Theories of Style* [Üslûp Teorileri], New York: Macmillan Campnay.
- COOPER, L. (1912). *Theories of Style* [Üslûp Teorileri], New York: Macmillan.
- CORBETT, Edward P. J. (1987). "Approaches to the Study of Style" (Üslûp İncelemesine Yaklaşımlar), *Teaching Composition: Twelve Bibliographical Essays* [Ed. Gary Tate], Fort Worth: Texas Christian University Press, p. 122.
- CRYSTAL, D. and DAVY, D. (1969). *Investigating English Style* [İngiliz Üslûbunu Araştırma], London: Longmans.
- CRYSTAL, D. (1997). *The Cambridge Encyclopedia of the English Language* [Cambridge İngiliz Dili Ansiklopedisi], Cambridge: Cambridge University Press.
- CUMMINGS, Michael and SIMMONS, Robert (1983). *The Language of Literature: A Stylistic Introduction to the Study of Literature* [Edebiyat Dili: Edebiyat İncelemesine Üslûpbilimsel Bir Yaklaşım], Oxford: Pergamon Press, XXIV+235 p.
- CURETON, Richard D. (1985). "Approaches to Stylistics and Language Teaching" (Üslûp ve Dil Öğretimine Yaklaşımlar), *World Englishes*, Vol. 4, Issue 3, November, pp. 359-383;
- CURRY, L. (1983). "An Organization of Learning Styles Theory and Constructs" (Üslûp Teorisi ve Yapılarını Öğrenmenin Düzenlenmesi), *Learning Style in Continuing Education* [Ed. L. Curry], Canada: Dalhousie University, içinde.
- ÇALIŞKAN, Adem (2012). "Edebiyat Teorisi Üzerine-4: Edebiyat Teorilerinin Özellikleri ve Tartışılabilir Alanları / On Literary Theory-4: The Features and Discussible Areas of Literary Theories", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume: 5, Issue: 22, Summer, ss. 37-57.
- ÇALIŞKAN, Adem (2014). "Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-1: İlk Belirlemeler / On Style and Stylistics-1: Preliminary Orientations", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume: 7, Issue: 34, 15 October, ss. 29-52.

- ÇALIŞKAN, Adem (2015). "Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-2: Üslûp ve Üslûpbilimin Tarihçesi / On Style and Stylistics-2: The Short History of Style and Stylistics", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume: 8, Issue: 36, February, pp.27-80.
- D'ANGELO, Frank J. (1975). *A Conceptual Theory of Rhetoric* [Kavramsal Belağat Teorisi], Cambridge: Winthrop Publishers, 183 s.
- De ROCHEMONT, Richard (1985). *Theory of Stylistic Rules* [Üslûpbilim Kuralları Teorisi], Outstanding Dissertations in Linguistics Series, Dissertations-G, 1st edit., New York: Garland Press, 109 p.
- DİLÇİN, Cem (2008). "Stilistik Açından 'Öncelemeler' ve Fuzûlî'nin Şiirlerinde 'Yüklem Öncelemesi' ", *Divan Edebiyatı Araştırmaları / The Journal of Ottoman Literature Studies*, S. 1, İstanbul, ss. 41-94.
- DOHERTY, Monika (1991). "Reliability of Observational Data: Towards a Theory of Comparative Stylistics" (Gözlem Verisinin Güvenilirliği: Bir Karşılaştırmalı Üslûpbilim Teorisine Doğru), *TTR: Traduction, Terminologie, Rédaction*, Vol. 4, No. 1, 49-61.
- DURANT, A. and FABB, N. (1990). *Literary Studies in Action* [Eylem İçindeki Edebiyat Araştırmaları], London / New York: Routledge.
- ENKVIST, N. E., SPENCER, J. and GREGORY, M.J., *Linguistics & Style* [Dilbilim ve Üslûp], London: Oxford University Press.
- ENKVIST, Nils Erik (1973). *Stilforskning och Stilteori* [Üslûp Araştırması ve Üslûp Teorisi], Lund: Gleerup Bokförlag, 211 p.
- ERLICH, V. (1981). *Russian Formalism: History and Doctrine* [Rus Biçimciliği: Tarih ve Öğreti], New Haven and New York: Yale University Press.
- FABB, Nigel (2006). "The Teaching of Stylistics" (Üslûpbilim Öğretimi), *Subject Centre for Languages, Good Practice Guide, Linguistics and Area Studies*, <http://www.llas.ac.uk/gpg>.
- FERRARD, Christopher (1979). *Ottoman Contributions to Islamic Rhetoric* [İslâm Belâğatına Osmanlı Katkıları], Unpublished PhD Thesis, Edinburgh: The Faculty of Arts in The University of Edinburgh, XXVI+250 p.
- FISHER, Lynn Visson (1975). "Teaching Stylistics to Students of Russian" (Rus Öğrencilerine Üslûpbilim Öğretimi), *The Slavic and East European Journal* [Special Issue: Soviet-American Russian Language Contribution], Vol. 19, No. 2, Summer, pp. 239-245.
- FIX, Ulla (Hrsg.) (1990). *Beiträge zur Stiltheorie* [Üslûp Teorisine Katkılar], Leibzig: Verlag.
- FOWLER, F. (1996). *Linguistic Criticism* [Dilbilimsel Eleştiri], 2nd, revised edition, Oxford/New York: Oxford University Press.
- FREEMAN, D.C. (ed.) (1970). *Linguistics and Literary Style* [Dilbilim ve Edebî Üslûp], New York: Holt Rinehart and Winston, Inc..
- GREGORY, M. (1974). "A Theory of Style Simplified" (Basitleştirilmiş Üslûp Teorisi), *Language and Style*, Vol. 4, No. 2, pp. 108-118.
- HÂLİD Mahmûd Cemâ'a (2003). *Nahve Nazariyyetin Üslûbiyyetin ve Lisâniyyetin* [Bir Üslûp ve Dil Teorisine Doğru], Dımaşk: Dâru'l-Fikr.
- HALLIDAY, M.A.K. (1971). "Linguistic Function and Literary Style: An Inquiry into the Language of William Golding's *The Inheritors*" (Dilbilimsel İşlev ve Edebî Üslûp: William Golding'in *Mirasçılar*'ının Dili Üzerine Bir İnceleme), *Literary Style: A Symposium* [Edebî Üslûp: Sempozyum], Ed. Seymour Chatman, New York and London: Oxford University Press, pp. 330-368.
- HAMOD, H. Samuel (1963). "Arab and Moslem Rhetorical Theory and Practice" (Arap ve İslâm Belağat Teorisi ve Uygulaması), *Central States Speech Journal*, Vol. 14, Issue 2, May, pp. 97-104.
- HATZFELD, Helmut (1958). "Recent Italian Stylistic Theory and Stylistic Criticism" (Son Zamanlar İtalyan Üslûpbilim Teorisi ve Üslûpbilimsel Eleştiri), *Studia Philologica et Litararia in Honorem L. Spitzer*, Ed. A.G. Hatcher et K.L. Selig, Berne: ?, pp. 227-243.
- HUBÁČEK, J. (1987). *Učebnice Stylistiky* [Üslûpbilim Ders Kitabı], Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství.
- İRANZADEH Nematollah (2011). "Theory of Style in Iran (Stylistic Methods)" (İran'da Üslûp Teorisi (Üslûpbilimsel Yöntemler)), *Journal of Stylistics of Persian Poem and Prose (Bahar-e Adab)*, Vol. 4, Nu. 2, 12, Summer, pp. 1-20.
- JEDLIČKA, A., FORMÁNKOVÁ, V. ve REJMÁNKOVÁ, M. (1970). *Základy České Stylistiky* [Çek Üslûpbiliminin Temelleri], Praha: Státní Pedagogické Nakladatelství.
- JEFFRIES, Lesley ve McINTYRE, Dan (eds.) (2011). *Teaching Stylistics* [Üslûpbilim Öğretimi], Basingstoke: Palgrave Macmillan, 296 p.
- JELÍNEK, M. (1955). "Odborný Styl" (Teknik Üslûp), *Slovo a Slovesnot*, Vol. 16, pp. 25-37.
- JELÍNEK, M. (1974). *Stylistické Aspekty Gramatického Systému* [Dilbilgisi Sisteminin Üslûpbilimsel Yönleri], Praha: Ústav pro Jazyk Český ČSAV.
- KAHRAMAN, Alim (2012). "Türk Edebiyatı(nda Üslûp)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 42, ss. 387-388.
- KAMRAN, Rubina (2001). *The Teaching of Stylistics at the Post-Graduate Level in Pakistani Universities* [Pakistan Üniversitelerinde Lisansüstü Düzeyde Üslûpbilim Öğretimi], Unpublished PhD. Thesis, Islamabad: National University of Modern Languages, 221 p.
- KAPLAN, Mehmet (1987). *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, C. 2, 1.bs., İstanbul: Dergah Yayınları.
- KARAKAYA, Zeki (1996). "Üslûp ve Üslûpbilim Kuramları", *Akademik Açı*, S. 2, Samsun, ss. 117-133.
- KHALED Nasser Ali Al-Mwzaiji (2009). *William Golding's Fictional World: A Stylistic Study* [William Golding'in Kurmaca Dünyası: Üslûpbilimsel İnceleme], A Dissertation Submitted to the University of Hyderabad for the Award of the Degree of Doctor of Philosophy in Applied Linguistics, Hyderabad: Centre for Applied Linguistics and Translation Studies School of Humanities University of Hyderabad.
- KHALED Nasser Ali Al-Mwzaiji (2009). "Chapter Five: Stylistics and Style: Concepts and Theories" (Beşinci Bölüm: Üslûpbilim ve Üslûp: Kavramlar ve Teoriler), *William Golding's Fictional World: A Stylistic Study* [William Golding'in Kurmaca Dünyası: Üslûpbilimsel İnceleme], A Dissertation Submitted to the University of Hyderabad for the Award of the Degree of Doctor of Philosophy in Applied Linguistics, Hyderabad: Centre for Applied Linguistics and Translation Studies School of Humanities University of Hyderabad, pp. 1-10.
- KINTGEN, Eugene (1977). "Reader Response and Stylistics" (Okur Tepkisi ve Üslûpbilim), *Style*, Vol. II, No. I, Winter, pp. 1-18.
- KNÍTTLOVÁ, D. (1990). *Funkční Styly v Angličtině a Čestině* [İngilizce ve Çekçe'nin İşlevsel Üslûpları], Olomouc: Univerzita Palackeho.
- KOŽMÍN, Z. (1995). *Tvořivý Sloh* [Yaratıcı Üslûp], Praha: Victoria Publishing.
- KŘÍSTEK, Michal (2012). *A Comparison of 20th Century Theories of Style (In the Context of Czech and British Scholarly Discourses)* [(Çek ve İngiliz Bilimsel Söylemleri Bağlamında) 20.Yüzyıl Üslûp Teorilerinin Bir Karşılaştırması], Brno: Spisy Masarykovy Univerzity v Brně, Filozofická Fakulta = Opera Universitatis Masarykianae Brunensis, Facultas Philosophica, Masarykova Univerzita, Muni Press, 108 p.
- KŘÍSTEK, Michal (2012). "British Theories of Style" (İngiliz Üslûp Teorileri), *A Comparison of 20th Century Theories of Style (In the Context of Czech and British Scholarly Discourses)* [(Çek ve İngiliz Bilimsel Söylemleri Bağlamında) 20.Yüzyıl Üslûp Teorilerinin Bir Karşılaştırması], pp. 46-65.
- KŘÍSTEK, Michal (2012). "Czech Theories of Style" (Çek Üslûp Teorileri), *A Comparison of 20th Century Theories of Style (In the Context of Czech and British Scholarly Discourses)* [(Çek ve İngiliz Bilimsel Söylemleri Bağlamında) 20.Yüzyıl Üslûp Teorilerinin Bir Karşılaştırması], pp. 11-45.

- KŘÍSTEK, Michal (1999). *Czech and British 20th Century Theories of Style* [Çekçe ve İngilizce 20.Yüzyıl Üslup Teorileri], A Manuscript of an M.Phil. Dissertation, Glasgow: University of Glasgow.
- KŘÍSTEK, Michal (2011). *Stilistika Češtiny: Úvodní Kurs (Základy Teorie a Praktická Cvičení)*[Çek Üslupbilimi: Giriş Dersi (Temel Teori ve Uygulama Alıştırmaları)], České Budějovice: Nakladatelství Vlastimil Johanus.
- LECKIE-TARRY, Helen (1995). *Language and Context: A Functional Linguistic Theory of Register* [Dil ve Bağlam: İşlevsel Dilbilimsel Ortam Teorisi], New York: Continuum International Publishing Group.
- LEECH, G.N. and SHORT, M. H. (1981). *Style in Fiction* [Kurmacada Üslup], London / New York: Longman.
- MAHMÛD Abâduyân (1372 hş.). "Fasl-ı Evvel: Mefâhim-i Esâsî-i Nazariyye-i Seb'k" (Üslup Teorisinin Temel Kavramları), *Der Âmedî der Seb'kşin Âşîder Edebiyyât* [Edebiyat Üslupbilimine Giriş], Tahran: Mü'esse-i Evâ-yı Nûr içinde.
- MIKO, F. (1969). *Estetika Výrazu: Teoria Výrazu a Štýl* [Estetik Anlatım: Anlatım ve Üslup Teorisi], Bratislava: Slovenské Pedagogické Nakladateľstvo.
- MIKO, F. (1973). *Od Epiky k Lyrike* [Lirik Destandan], Bratislava: Tatran.
- MIKO, F. (1978). *Style, Literature, Communication* [Üslup, Edebiyat, İletişim], Translated by Jessy Kocmanová, Bratislava: Slovenské Pedagogické Nakladateľstvo.
- MIKO, F. (1970). *Text a Štýl* [Metin ve Üslup], Bratislava: Smena.
- MILLS, S. (1995). *Feminist Stylistics* [Feminist Üslupbilim], London / New York: Routledge.
- MISSIKOVA, Gabriela (2003). "The 20th Century: Linguistic Schools and Conceptions before Ferdinand de Saussure" (20. Yüzyıl: Ferdinand de Saussure'den Önce Dilbilim Okulları ve Kavramları), *Linguistic Stylistics* [Dilbilimsel Üslupbilim], Nitra: Univerzita Konstantina Filozofa, Filozofická Fakulta, p. 14.
- MÍSTRÍK, J. (1985). *Štylistiká* [Üslupbilim], Bratislava: Slovenské Pedagogické Nakladateľstvo.
- MUKAŘOVSKÝ, J. (1932). "Jazyk Spisovný a Jazyk Básnický" (Standart Dil ve Poetik Dil), *Spisovná Čeština a Jazyková Kultura* [Standart Çek Dili ve Kültürü], Praha: Melantrich, pp. 123-244.
- NAGY, Gábor Tolcsvai (2005). *A Cognitive Theory of Style* [Bilişsel Üslup Teorisi], New York: Peter Lang, 162 p.
- NASRUDDİN İbrâhim Ahmed Hüseyin (2005). *Nazariyyetü'l-Üslûbi'l-Edebî 'inde'l-İmâm 'Abdü'l-kâhîr el-Cürcânî* [İmâm 'Abdü'l-kâhîr el-Cürcânî'ye Göre Üslup Teorisi], 1.Tab', Malezya: Câmî'atü'l-İslâmiyyetü'l-'Âlemiyye, 269 s.
- NIAZI, Nozar- GAUTAM, Rama (2010). *How To Study Literature: Stylistic And Pragmatic Approaches* [Edebiyat Nasıl İncelenmeli: Üslupbilimsel ve Edimbilimsel Yaklaşımlar], New Delhi: Raj Press, 217 p.
- NORGAARD, Nina, BUSSE, Beatrix and MONTORO, Rocio (eds.) (2010). *Key Terms in Stylistics* [Üslupbilimde Anahtar Terimler], New York: Continuum International Publishing Group.
- O'SULLIVAN, Neil (1992). *Alcidamas, Aristophanes and the Beginnings of Greek Stylistic Theory* [Alcidamas, Aristophanes ve Yunan Üslupbilim Teorisinin Başlangıçları], Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 167 p.
- OHMANN, Richard (1964). "Generative Grammars and the Concept of Literary Style" (Üretim Dilbilgisi ve Edebî Üslup Kavramı), *Word*, No. 20, pp.423-439.
- OHMANN, Richard (1970). "Generative Grammars and the Concept of Literary Style" (Üretim Dilbilgisi ve Edebî Üslup Kavramı), *Linguistics and Literary Style* [Dilbilim ve Edebî Üslup], ed. Denold C. Freeman, New York: Holt Rinehart and Winston, Inc., pp. 258-278.
- PEER, Willie van (1980). *The Stylistic Theory of Foregrounding: A Theoretical and Empirical Investigation* [Önceleme Üslupbilim Teorisi: Teorik ve Deneyisel Bir Araştırma], Unpublished Ph.D. Thesis, Lancaster: University of Lancaster.
- PLETT, H. F. (1979). "Concepts of Style: A Classificatory and a Critical Approach" (Üslup Kavramları: Bir Sınıflandırma ve Eleştirel Yaklaşım), *Language and Style*, Vol. 12, No. 4, pp. 268-281.
- POPOVIČ, A. et al. (1983). *Original Preklad* [Orijinal Çeviri], Bratislava: Tatran.
- ŘÍHOVÁ, J. (1982). *Slohová Čtanka* [Üslupbilim Okuru], Ostrava: Pedagogická Fakulta.
- ŘÍHOVÁ, J. (1977). *Teorie Stylistiky* [Üslupbilim Teorisi], Ostrava: Pedagogická Fakulta.
- ŘÍHOVÁ, J. (1972). *Úvod do Stylistické Systematiky* [Üslupbilim Paradigmasına Giriş], Ostrava: Pedagogická Fakulta.
- ROBOTHAM, David (10.08.2014) "The Application of Learning Style Theory in Higher Education Teaching" (Yüksek Eğitim Öğretimde Üslup Teorisi Öğreniminin Uygulanması), <http://www.www2.glos.ac.uk>, 1999.
- ROCHEMONT, Michael Shaun (1978). *A Theory of Stylistic Rules in English* [İngilizcede Üslup Kuralları Teorisi], reprint., Graduate Linguistic Student Association, Department of Linguistics, Boston: University of Massachusetts, 113 p.
- RUSSELL, Donald Andrew (1981). "Theories of Style" (Üslup Teorileri), *Criticism in Antiquity* [Eski Yunan'da Eleştiri], Berkeley and Los Angeles: University of California Press, pp. 129-147.
- SADULLAH Paşa (1325/1909). "Ondokuzuncu Asır", *Müntahabât-ı Bedâi'i-i Edebiyye*, Bulgurlu-zâde Rızâ, Dersa'âdet: Mürettibîn-i Osmâniyye Matbaası, ss. 343-345.
- SADULLAH Paşa (1978). "Ondokuzuncu Asır", *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi (1865-1876)*, [Haz.: Mehmet Kaplan – İnci Enginün – Birol Emil], İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, C. II, ss. 651-652.
- SAITO, Yoshifumi (1997). *Style and Creativity: Towards a Theory of Creative Stylistics* [Üslup ve Yaratıcılık: Bir Yaratıcı Üslupbilim Teorisine Doğru], Unpublished Ph.D Thesis, Nottingham: The University of Nottingham University, IX+225 p.
- SAITO, Yoshifumi (1997). "Chapter 2: Theory of Stylistics" (İkinci Bölüm: Üslupbilim Teorileri), *Style and Creativity: Towards a Theory of Creative Stylistics* [Üslup ve Yaratıcılık: Bir Yaratıcı Üslupbilim Teorisine Doğru], Unpublished Ph.D Thesis, Nottingham: The University of Nottingham University, pp. 57-100.
- SIMPSON, P. (1993). *Language, Ideology and Point of View* [Dil, İdeoloji ve Bakış Açısı], London / New York: Routledge.
- SIMPSON, Paul (2004). *Stylistics: A Resource Book for Students* [Üslupbilim: Öğrenciler İçin Kaynak Kitap], London / New York: Routledge.
- SLÁDEK, Ondřej (2014). *Prag Ekolü'nün Yapısalcı Poetikası ve Geçirdiği Dönüşüm* [Çev. Bahar Dervişcemaloğlu], 1.bs., Dergâh yayınları, İstanbul, 292+1 s.
- SOWİNSKÍ, Bernhard (1991). *Stilistik: Stiltheoren und Stilanalysen* [Üslupbilim: Üslup Teorileri ve Üslup Çözümlemeleri], Stuttgart – Weimar: J.B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung, 247 s.
- STÁNĚK, V. (1994). *Praktická Stylistika* [Pratik Üslupbilim], 2nd, revised edition, Praha: Fortuna.
- STANLEY, Julia Penelope (1978). "Target Structure and Rule Conspiracies: Syntactic Exploitation" (Hedef Yapı ve Kural Komplolar: Sözdizimsel Sömürü), *ERIC*, May, p. 32.
- TAYLOR, Talbot J. (1981). *Linguistic Theory and Structural Stylistics* [Dilbilimsel Teori ve Yapısal Üslupbilim], Oxford: Pergamon Press.

- TRAUGOTT, E.C. and PRATT, M. L. (1980). *Linguistics for Students of Literature* [Edebiyat Öğrencileri İçin Dilbilim], New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- TYBJERG, Casper (1997). *Stilteori: En Tekstsamling* [Üslûp Teorisi: Metin Koleksiyonu], København: København Universitet, 102 s.
- VERDONK, Peter (2013). "5.The Language of Poetry: The Application of Literary Stylistic Theory in University Teaching" (5. Şiir Dili: Üniversite Öğretiminde Edebî Üslûpbilim Teorisinin Uygulaması), *The Stylistics of Poetry: Context, Cognition, Discourse, History* [Şiir Üslûpbilimi: Bağlam, Kavrama, Söylem, Tarih], London and New York: Bloomsbury Publishing, pp. 55-78.
- VERDONK, Peter (1988). "The Language of Poetry: The Application of Literary Stylistic Theory in University Teaching" (Şiir Dili: Üniversite Öğretiminde Edebî Üslûpbilim Teorisinin Uygulaması), *Reading, Analysing, and Teaching Literature* [Ed. M. Short], London: Longman, pp. 146-160.
- WATSON, Greg and ZYNGIER, Sonia (eds.) (2007). *Literature and Stylistics for Language Learners: Theory and Practice* [Dil Öğrenenler İçin Edebiyat ve Üslûpbilim: Teori ve Uygulama], Houndmills, Basingstoke, New York: Palgrave Macmillan.
- WEBER, J.J. (1996). *The Stylistics Reader: From Roman Jakobson to the Present* [Üslûpbilim Okuru: Roman Jakobson'dan Günümüze], London: Arnold.
- WILCOX, Cecile (1911). *Theories of Style* [Üslûp Teorileri], Eugene: University of Oregon Press, 36 p.
- WOODMAN, Leonora (1982). "Teaching Style: A Process-Centered View" (Üslûp Öğretimi: Süreç-Merkezli Görüş), *Journal of Advanced Composition*, No. 3, pp. 116-125.
- XIAOQIAN, Wu (?). *On Fu Weici's Style of Translation from the Perspective of Literary Stylistics: A Case Study of The Moon and Sixpence* [Edebî Üslûpbilim Bakış Açısından Fu Weici'nin Çeviri Üslûbu Üzerine: *The Moon and Sixpence* Üzerine Bir Durum İncelemesi], A Dissertation Submitted for the Degree of Master, Beijing, China: Beihang University, School of Foreign Languages.